

**Debat sobre
la guerra i la pau**

94

**QUA
DERNS DE
PASTORAL**

QP

- 0 Pastoral de Quaresma.
- 1 Evolució en la imatge del sacerdot. Antologia: Joan B. Manyà.
- 2 Pastoral del turisme. Antologia: Francesc Vidal i Barraquer (exhaurit).
- 3 Parròquia i comunitat.
- 4 Sacerdots en el treball. Vidal i Barraquer, home d'Església.
- 5 Parròquia i moviments obrers. Renovació pastoral a Lleida. Antologia: Guillem Rovira (exhaurit).
- 6 El sagrament de Penitència. Marginalització social a Barcelona (exhaurit).
- 7 La JOC, oportunitat perduda? Sobre pastoral infantil. Antologia: Jaume Collet i Bancells.
- 8 De la cristiandat al pluralisme (exhaurit).
- 9 Pastoral rural (exhaurit).
- 10 L'Església catalana l'any 1970.
- 11 Escola i catequesi. Demarcacions diocesanes a les terres de Lleida.
- 12-13 La pastoral del bateig. La Llei fonamental de l'Església (exhaurit).
- 14-15 Consells pastorals i consells presbiterals (exhaurit).
- 16 Les parròquies petites, problema pastoral. L'Església catalana l'any 1971.
- 17 JAC, Escultisme, Equips de la Mare de Déu. Església i home d'avui.
- 18 Els cristians i la política. Antologia: Manuel Carrasco i Formiguera.
- 19 Pastoral en medi urbà. Antologia: Josep M. Capdevila.
- 20 Entorn de la sacramentalització.
- 21 Conversa amb un monjo. Índex 1969-1971.
- 22 Psicologia, experiència religiosa i pastoral.
- 23 Fe i joventut catalana.
- 24 Com reestructurar el bisbat de Vic. Història de la JOC. Jacques Maritain.
- 25 Catequesi d'adults. Immigració nordafricana.
- 26 Pastoral urbana. Consells pastorals. L'ensenyament de la Teologia.
- 27 L'ACO i la Missió Obrera. El Secretariat d'universitaris cristians. Darrers dies de Joan Aisina. Antologia: Josep Carner.
- 28 Comunitats de base. L'Església catalana l'any 1973.
- 29 Pastoral en el món burgès. Antologia: Jaume Bofill i Mates. El cas Añoveros.
- 30 L'economia de l'Església (exhaurit).
- 31-32 L'Església al País Valencià. Els cristians i la ciutat. Tàizé: El concili dels joves.
- 33 Nous camins de vida religiosa.
- 34 Teologia, política i alliberament. La Pastoral als Països Catalans l'any 1974.
- 35 La fe, categoria cristiana. Pasqua i joventut. El dret dels immigrants a ser catalans.
- 36-37 La ciutat de demà i l'educació religiosa. El fenomen migratori a Catalunya. Antologia: Francesc-Vicenç García. «El Rector de Valfogona» (exhaurit).
- 38 El laicatat, avui.
- 39 Canvi en l'Església. Passat, present i futur dels ministeris.
- 40 L'Església de Catalunya en el canvi de la societat. Capellans i classe obrera. L'Església catalana l'any 1975.
- 41 Per a una celebració renovada de la Pasqua. Pastoral de les vocacions. L'11 de maig de 1966.
- 42-43 Iniciació a la revisió de vida. Testimonis de preveres.
- 44 Plantejament de curs d'un equip pastoral. Noves tipologies en el ministeri pastoral. La marxa de la llibertat.
- 45 Relacions Església-Estat 1975-76. Cent anys de colònies. L'Església l'any 1976.
- 46-47 Equips pastorals de preveres. La transmissió de la fe.
- 48 Confirmació i primera comunió. L'economia de l'Església. L'abat Escarré a «Le Monde» (1963). (exhaurit).
- 49 Programar la pastoral. Els catòlics de Barcelona als pares conciliaris (1965).
- 50 Després de les eleccions.
- 51 Festes cristianes i religiositat popular.
- 52 L'Església en la repressió de Catalunya.
- 53 El cardenal Vidal i Barraquer.
- 54 Fer cristians conscients i responsables.
- 55 Cristians en el món.
- 56 Cristians entre els marginats (exhaurit).
- 57 Aparellament i matrimoni.
- 58 Moment present de l'Església catalana.
- 59 Entre el desencant i l'esperança.
- 60 Tàizé: una interpretació.
- 61 Damià Estela, testimoni d'excepció.
- 62 Assemblees a l'Església catalana.
- 63 Pastoral i llengua catalana (exhaurit).
- 64-65 Vida de fe i presència en el món.
- 66 Preglar amb el poble.
- 67 Mossèn Antoni Batlle.
- 68 Informe sobre Pastoral de joventut.
- 69-70 Els consells pastorals (exhaurit).
- 71 Cristians catalans al Tercer món.
- 72 Pastoral del bateig (exhaurit).
- 73-74 Qüestions sobre la parròquia.
- 75-76 El servei de la caritat (exhaurit).
- 77 Cardijn i l'evangelització del món obrer.
- 78 Pastoral dels malalts.
- 79 Descreença i agnosticisme.
- 80 Religioses als barris.
- 81 Pastoral de preparació al matrimoni (exh.).
- 82-83 L'economia de l'Església catalana.
- 84 Pastoral rural.
- 85 Pastoral dels deficientes mentals (exhaurit).
- 86-87 C. Cardó, L. Carreras i J. B. Manyà.
- 88 Els malalts marginats.
- 89-90 La pastoral a debat.
- 91-92 Església i normalització lingüística.
- 93 La parròquia, lloc d'educació de la fe.
- 94 Debat sobre la pau i la guerra.

QUA DERNS DE PASTORAL

94

1986

SUMARI

● PÒRTIC

Optar per la pau	5
------------------	---

● QÜESTIONS

La pau i l'Evangeli, <i>Miquel Gallart</i>	8
Educació per la pau a la catequesi i al si de les famílies cristianes, <i>Joan Busquets i Prat</i>	17
Les festes, <i>Salvador Bardulet</i>	26

● DEBAT

Guerra i pau	30
Els joves i la pau	40
Cristians i Església	46

● 4 VENTS

Barcelona, <i>Joaquim Cervera</i>	60
Lleida, <i>Jaume Montaña</i>	63
Tarragona, <i>Joan Anton Cedó</i>	66
Tortosa, <i>Joan Masip</i>	68
Urgell, <i>Antoni Mirabet</i>	71
Vic, <i>Sebastià Codina</i>	74

● RETALLS

per <i>Josep M. Totosaus</i>	77
------------------------------	----

● VIDA DEL CENTRE

79

DEBAT SOBRE LA GUERRA I LA PAU

Vam decidir de preparar aquest número com una contribució al debat que anava prenent cos en la nostra societat amb ocasió de l'anunciat referèndum sobre l'OTAN. Fa, naturalment, uns mesos. Aleshores les notícies s'anaven multiplicant i el govern de Madrid anava posant de manifest cada dia més la seva conversió atlantista. Aleshores eren molts encara els qui no acabaven de creure's que arribés a fer-se realitat el que ara contemplem: que es convoca un referèndum i que els qui havien protagonitzat les campanyes anti-Otan es mostrin com a apòstols convençuts i anunciadors dels béns que ens reportarà l'«Alianza Atlántica»; que aquí es veu que el nom sí que fa la cosa.

Però, a mesura que passaven els dies i arribaven els materials encomanats, l'horitzó s'anava aclarint. Sabiem el dia escollit per a convocar els ciutadans a les urnes: el dimecres 12 de març (dia per dia, doncs, set dates abans de sant Josep, que és jornada de treball); el govern socialista trencava, així, un costum que ja ens pensàvem definitivament establert: que les consultes a la ciutadania fossin fetes en dia festiu. Després vam saber els termes de la pregunta clara i transparent (segons els seus autors i els qui els fan costat) que els ciutadans seriem cridats a respondre. Que el text de la consulta parlava de «el gobierno de la Nación» (expressió cara als governants actuals i que nosaltres, naturalment, no podem compartir). I que —segurament amb tota lògica— només s'imprimiria en castellà (que deu ser la llengua d'aquesta «Nación»), i no en cap altra de les que es parlen dintre els dominis geogràfics de l'Estat espanyol.

Després ha vingut el «desmadre» de la campanya, de la qual més val no parlar aquí per raons fàcilment comprensibles. Fem només una excepció per a deixar constància que nombrosos grups cristians de Catalunya van manifestant-se obertament per una opció pacifista i contrària als blocs militars, i això al marge de les preferències polítiques.

El número que teniu a les mans s'ha anat confegint, doncs, mentre els esdeveniments es precisaven: alguns materials ens arribaven fa més temps; altres quan ja ens trobem en plena campanya; aquestes ratlles i el PORTIC han estat escrites vuit dies abans d'anar a les urnes. Quan els lectors obriu aquest quadern se sabrà ja el resultat de la consulta.

El PORTIC expressa com sempre —i en aquest cas ho recalquem de manera particular— el pensament del Consell de Redacció: desoïm altres lògiques i ens endinsem en el missatge evangèlic; no ens avenim a establir discontinuïtats entre aquest i la consulta que se'ns formula.

El primer article de l'epígraf QUESTIONS ens l'ha escrit mossèn Miquel Gallart, capellà gironí especialista en Sagrada Escrip-tura i rector de Sant Genís de Palafolls: hi parla de la pau i l'evan-geli. El segon és d'un capellà barceloní que fa una colla d'anys que treballa en catequesi, mossèn Joan Busquets i Prat: hi parla de l'educació per a la pau a la catequesi i a les famílies cristianes. La darrera qüestió aborda el tema de les festes: també aquí els catalans (i els cristians catalans) hem de ballar, vulgues no vulgues, al so que toquen a Madrid (segurament per allò de «el go-bierno de la Nación»).

L'epígraf DEBAT presenta un recull d'opinions breus sobre di-verses qüestions que hem formulat a una colla de persones sobre el tema d'aquest número. No ens han contestat tots aquells a qui ens havíem adreçat ni ens han estat respostes totes les preguntes que havíem formulat. Així i tot, el ventall és prou vast i els punts de vista aportats prou interessants i suggerents. La precipitació dels esdeveniments que evocàvem en començar aquestes ratlles ens han desaconsellat d'esperar més i ens han empès a publicar els materials recollits.

Com de costum, la secció 4 VENTS ofereix un cop més —i amb una collita ben abundosa, aquesta vegada— una panoràmica de la vida de la nostra Església.

I així posem el punt final a aquestes ratlles de presentació, es-crites el matí del 5 de març de 1986, vuit dies abans del referèn-dum sobre l'Otan. — J. T.

PÒRTIC

OPTAR PER LA PAU

Els cristians estem avesats a la paraula pau. Resona a les nostres oïdes, llegida en multitud de textos de la Bíblia, com un anhel de plenitud, com el do dels darrers temps: quan el Senyor farà de jutge entre les nacions i d'àrbitre per a tants de pobles; aleshores amb les seves espases forjaran relles i falçs amb les seves llances; aleshores no alçaran l'espasa l'un contra l'altre ni aprendran més a fer la guerra; aleshores la gent no seran dolents ni faran el mal, perquè el país estarà ple de la coneixença de Jahvè.

Els cristians escoltem cada any el missatge dels àngels la nit de Nadal i el fem ressonar ben sovint a

les nostres celebracions: «Glòria a Déu a dalt del cel i a la terra pau als homes que estima el Senyor».

Els cristians sabem que la pau que brolla del coneixement del Senyor no és simple absència de guerra, sinó obra d'amor i de justícia entre nosaltres, i hem après per cor aquella bella sentència de sant Agustí: «la pau és obra de justícia» («opus iustitiae, pax»).

Els cristians sabem que Jesús, el príncep de la Pau, és destinat a ser causa que molts caiguin o s'aixequin i com a senyera que trobarà contradicció, perquè els pensaments dels homes no són els pensaments de Déu i Jesús els fa posar de manifest.

Per això, també sabem que no ha vingut a portar la pau a la terra, sinó l'espasa: a desunir pare i fill, mare i filla, sogra i nora, o els qui viuen en una mateixa casa. Que actua com a catalitzador que posa de manifest les divisions existents als nostres cors.

Tot això ho sabem els cristians. I no ho trobem en contradicció —ben al contrari— amb l'esperança d'aquella pau que arrela en els cors i que és fruit del coneixement de Déu.

Altres coses, en canvi, els cristians no les podem saber. No podem saber que preparar la guerra fos una manera de treballar per la pau, tal com diu l'aforisme antic, que ha fet escola: «si vols la pau, prepara la guerra» («si vis pacem, para bellum»). Aquesta manera de fer podrà ser molt pràctica i molt rendible, i tenir molt de predicament, i ser molt generalitzada... Però és tributària d'una lògica que no és la de l'Evangeli.

Tampoc no sabem que per a contribuir a la pau en una situació de blocs enfrontats calgués arreglar-se amb un d'ells: de l'Est o de l'Oest, diuen avui; del Nord o del Sud, deia Isaïes en temps del rei Acaz. O que calgui fer cas de les pressions de les cues de tió fumejants, el Rasín o el Romelies de torn, per a

decantar-se de la banda d'Assur o bé per a confiar en la protecció d'Egipte. Sabem, en canvi, que la Roca és només —i sempre— el Senyor i que si no tenim fe no ens tindrem fermes.

També sabem els cristians, i ho sap tothom, que una tercera part de la humanitat passa fam i que una altra tercera part viu mal alimentada. Que es despenen quantitats astronòmiques —al Nord i al Sud, a l'Est i a l'Oest— en nom de la defensa i la dissuasió. Que la indústria i el comerç de material bèl·lic mouen quantitats ingents de diners. I que els països cristians, occidentals, cultes, democràtics, regits per governs honorables, de dretes i d'esquerres, no tenen cap escrupol de trobar-s'hi empantanegats fins al coll.

Sí, sabem tot això i moltes coses més. I hem vist conversions espectaculars, cabrioles i jocs de paraules, volte-faces multitudinaris, mots d'ordre seguits mansament, desvergonyiments absolutament impúdics.

En aquesta situació, no ens és lícit escoltar cap cant de sirena i anar a buscar la nostra lògica en cap altre terreny que no sigui l'Evangeli de la Pau. Hi arrelarem, doncs, pregonament. Per això, en comptes de preocupar-nos per desembeinar l'espasa primer que l'altre o per tenir-ne una de més grossa i més tallant, en comptes de confiar en els carros de combat d'aquest o d'aquell, posarem només en Déu la nostra esperança, contemplarem com treballa i mor per la Pau el Déu amb nosaltres i ens fiarem de la seva paraula de vida: «Feliços els pacificadors, perquè seran anomenats fills de Déu».

QÜESTIONS

LA PAU I L'EVANGELI

MIQUEL GALLART

La pau ara i aquí

Evangelí i pau van associats. La pau és un dels aspectes de la bona nova de l'Evangelí, la pau messiànica, escatològica, la pau de l'home salvat. Aquesta pau evangèlica té la mateixa estructura teològica de la resta de béns escatològics, això és, l'estructura del «ja, però encara no». La salvació ja és realitat, però, per nosaltres, encara no apareix com a tal. També la pau messiànica és un fet ja, però encara no es mostra com a tal. L'«encara no» assenyala l'aspecte no experienciable de la pau, és a dir, nega l'experiència del do diví gratuït com a tal de la pau. Perquè l'experiència del do de Déu esdevingui realitat per nosaltres, ens cal esperar. La fi encara no ha arribat.

A causa de l'aspecte escatològic de la pau evangèlica, el «ja, però encara no», pot donar la impressió que no tingui massa sentit de referir-se a l'evangeli en l'àmbit d'un debat sobre «la pau i la guerra», com el que intenta de reflectir el present número de «Quaderns de Pastoral». En primer lloc, si es tracta de la pau escatològica, és el debat mateix que no hi té cabuda, perquè ni tan sols el mot «guerra» hi té cap sentit. La pau escatològica no té antònim; és simplement la pau, l'objecte de l'anunci joïós. Per la seva mateixa naturalesa, no pot ser objecte de cap debat.

El debat sobre la pau i la guerra, si té sentit, en té en tot cas ara i aquí, solament en aquest món i aquesta vida, on la pau i la guerra constitueixen una mena d'alternativa: o bé es viu en pau, o bé es viu en guerra. Tot i que es donin moments que hom no sap ben bé si són de pau o de guerra, no sembla pas que entre els dos extrems de l'alternativa es doni una situació qualitativament diferent d'ambdós. I ara i aquí, parlar de pau i de guerra fa referència a la pau o la guerra entre els pobles i en tot el món. No és la pau escatològica la que interessa immediatament, sinó la pau que hom arriba a gaudir ara mateix, sense haver d'esperar un altre dia. Això no exclou la possible importància, i seguretat certa, que té, a l'hora d'edificar la pau o de fer la guerra, l'estat interior de pau o de guerra de cada individu. Però tampoc és aquest àmbit interior de l'individu el que interessa directament en el debat, sinó més aviat el social.

Tot l'anterior volia servir per situar la pregunta que entorn del debat sobre la pau i la guerra es pot fer a l'evangeli. Que l'evangeli és un anunci alegre o missatge joïós o bona nova de pau, entre nosaltres és universalment acceptat, de manera que no cal preguntar-ho. El que li demanem a l'evangeli és si té una paraula a dir en el present debat, una paraula que pugui ser útil i serveixi per a aclarir el debat actual sobre la pau i la guerra.

Espasa: divisió

Als evangelis i a tot el Nou Testament les referències explícites a la pau sovintegen, és a dir, el mot «pau» hi apareix amb relativa freqüència. De la pau social, però, la pau entre els pobles, se'n parla ben poc. Tot i que és aquesta pau, la d'ara i aquí, la que ens interessa, la pau en el món, en els evangelis, de fet i amb claredat, potser només se'n parla un sol cop. Hom diria que no hi tenen massa interès, ja que el que en diuen no sembla pas ser el que precisament ens esperàvem. El text és breu i es troba en el

primer i el tercer evangeli, gairebé amb les mateixes paraules. Diu així:

No us penseu que hagi vingut a portar pau a la terra, no he vingut a portar pau sinó espasa (Mt 10,34).

¿Us penseu que he vingut a donar pau a la terra? De cap manera, us dic, sinó divisió (Lc 12,51).

Es tracta ben bé del que demanàvem. Tots dos textos es refereixen a la pau a la terra, a la pau ara i aquí, en el nostre món, tot i que llur contingut pugui resultar inesperat i sorprenent.

El sentit de «espasa» de Mateu esdevé aclarit en Lluc: «espasa» equival a «divisió». Jesús no ha vingut a la terra a dur pau, sinó divisió. Malgrat que ningú no coneix el moment de la concepció d'una guerra, amb tot la divisió o dissensió no són la guerra. Aquesta no apareix com a tema en els evangelis.

No obstant llur brevetat, aquests dos textos es mostren clars i precisos: ni pau ni guerra, sinó dissensió, divisió. El símbol de la divisió és l'espasa que separa. Jesús no s'erigeix en àrbitre de conflictes entre pobles per menar-los a fer les paus. Si alguna cosa li interessa, cas que sigui correcta aquesta forma de dir, no és la pau ni la guerra, sinó provocar la divisió, tal com ell l'entén.

El text de Mateu pertany al llarg discurs de recomanacions de Jesús als dotze abans d'enviar-los a predicar. Es tracta de recomanacions als novells missioners. Sigui com sigui, no hi ha dubte que el text reflecteix i formula l'experiència de la comunitat, que ha constatat el fet que la seva presència en la societat no resulta un factor de pau i tampoc de guerra, però sí de dissensió i divisió. La presència de la comunitat de creients en la societat esdevé conflictiva. La divisió, segons que es descriu a continuació, toca el voraviu dels afectes més naturals i entranyables. Es produeix en el si mateix de la família, els lligams de la qual es trenquen:

Perquè he vingut a dividir l'home del seu pare i la filla de la seva mare i la nora de la seva sogra i enemics de l'home seran els de casa seva (Mt 10,35-36).

La referència a la divisió en el si de la família deu ser paradigmàtica. Ben mirat, si els lligams familiars es trenquen, tot i ser lligams de sang, els més forts, què no succeirà amb els altres?

El deixeble que divideix

Qui és aquest «home» que Jesús ha vingut a separar de la seva família de tal manera que els de casa seva esdevenen els

seus «enemics»? Doncs, el que prefereix Jesús i se l'estima més que no pas els seus pares i els seus fills:

Qui estima el pare o la mare més que a mi, no és digne de mi, i qui estima el fill o la filla més que a mi, no és digne de mi (Mt 10,37).

Lluc resulta més explícit i radical, encara:

Si algú ve a mi i no menysprea el seu pare i la mare i la muller i els fills i els germans i les germanes i, fins i tot, la seva pròpia vida, no pot ser deixeble meu (Lc 14,16).

L'home que Jesús ha vingut a dividir de la seva família és el que vol ser «deixeble» seu. És a dir, per qui vol seguir Jesús com a deixeble tots els lligams més forts i els afectes més naturals i entranyables són una nosa. «Sóc un Déu gelós» (Dt 5,9).

Amb tals premisses, la divisió esdevé comprensible. No té res d'estrany que les afeccions anteriors es capgirin tornant-se desafecció i l'amor i l'amistat esdevinguin enemistat i desamor. Esdevé comprensible que els qui eren a favor es posin, ara, en contra. Només cal posar-se en el lloc dels afectats. La pau i la concòrdia s'han trencat. La convivència ha esdevingut molt difícil.

Aquests textos evangèlics traspuen, d'altra banda, una situació tràgica: hi ressona el drama de la consciència cristiana que, tot i estimar, provoca divisió. En efecte, en el context evangèlic total, el menyspreu envers els més acostats s'assenyala com a condició no pas per deixar d'estimar, sinó per estimar d'altra manera, per dir-ho així, amb un altre amor: l'amor de proïsme. Aquest amor no reconeix cap títol particular, com ara el de pare o mare o fill, per estimar. És un amor gratuït, que ningú no pot exigir amb cap títol a la mà i al qual basta per estimar la sola presència de l'altre. Amor dramàtic que provoca l'enemistat dels més acostats amb títols a les mans. Estimes i et rebutgen perquè no els estimes com ells voldrien. En lloc de pau sembles dissensió.

La presència del deixeble de Jesús romp la pau. Els no deixebles no el toleren i esdevenen els seus enemics. Ell, però, roman amic. L'amor de proïsme no té enemics. Obviament, aquest estat no és de guerra. En canvi, sí que pot determinar la persecució a mort, fins a la supressió i l'extermini. Pau coneix els excessos del zel religiós i sap perfectament què vol dir tot això: «Vosaltres ja heu sentit parlar de la meva conducta d'abans en el judaisme, de com perseguia desenfrenadament l'església de Déu i la devastava» (Ga 1,13). Persecució, intolerància, fanatisme. El deixeble de Jesús és realment una nosa.

Però, quina por pot fer aquest deixeble? De suscitar la guerra, no. Només cal fixar-se com va pel món: duu a sobre el mínim imprescindible:

No us procureu ni or, ni plata, ni xavalla per dur a la faixa, ni sarró per al camí, ni dues túniques, ni calçat, ni bastó (Mt 10,9-10).

Com l'home que va pel món posant de manifest que no necessita pràcticament res per viure. Completament desarmat. Aquest home, el revestiu amb cuirassa i casc i adquireix tot un aire de quixot (cf 1 Te 5,8). L'únic que porta i que només ell porta i que, per tant, podria explicar la provocació, és la paraula anunciant la vinguda del Regne de Déu: *Prediqueu dient que el Regne dels cels és a la vora* (Mt 10,7). Ben mirat, l'estampa del deixeble de Jesús, en relació amb la pau social, no podria ser més pacífica.

El pacífic pertorbador

D'altra banda, els deixebles, a més de pacífics, són portadors de pau. Tant és així, que la pau que duen els deixebles es presenta no solament com a objecte d'un desig —*la pau sigui amb vosaltres*—, sinó com una mena d'entitat que és donada amb la paraula mateixa dels apòstols i que pot ser acollida o rebutjada, tornant en aquest darrer cas al deixeble: *En entrar a la casa, saludeu; si la casa n'és digna, que vingui la vostra pau damunt d'ella; si no n'és digna, que la vostra pau torni a vosaltres* (Mt 10, 12-13).

Tot resseguint els trets característics del deixeble de Jesús, que duu a sobre només l'indispensable, completament desarmat, escampant la pau, solament amb una paraula original a la boca sobre la vinguda del Regne de Déu, esdevé ben difícil d'entendre que pugui provocar tals divisions i dissensions que menin a perseguir-lo. Paradoxa del deixeble: porta la pau i trasbalsa l'ordre públic.

L'experiència de les persecucions devia ser molt viva i a flor de pell en la comunitat. De fet, el món que van a missionar els deixebles és presentat com d'una gran brutalitat: *Mireu, jo us envio com ovelles enmig de llops... Guardeu-vos de la gent, perquè us portaran als sanedrins i us assotaran a les sinagogues; i sereu conduïts davant dels governadors i dels reis per causa meva...* (Mt 10, 16-18). Un món en què el deixeble no pot nodrir cap esperança de poder viure en pau: *Tothom us avorrirà per causa del meu nom* (v. 22).

L'única sortida possible pel deixeble enfront de la persecució

és l'astúcia de les serpents i, sobretot, fugir d'un lloc a l'altre, que el món és molt gran: *Quan us persegueixin en aquesta població, fugiu a l'altra; i si us persegueixen també en aquesta, fugiu cap a una altra; us asseguro que no acabareu pas les poblacions d'Israel...* (v. 23).

El que no ha de fer el deixeble és armar-se per fer front als perseguidors, responent a la violència amb la violència. *Candorosos com els coloms* (v. 16). Les armes les tenen a les mans els altres, els perseguidors.

El Regne de Déu

La pregunta continua dempeus i insistent. Quina serà la raó del refús enfront del deixeble de Jesús, aquest home pacífic que porta la pau, astut però candorós? No serà la seva predicació del Regne de Déu? És aquesta paraula la que provoca la divisió i el refús? D'altra banda, el Regne de Déu, per definició, comporta la pau. Ara bé, si tothom vol la pau, per què refusen la paraula sobre el Regne?

El Regne de Déu no és un concepte polític i tampoc un concepte innocent. Més aviat és un concepte omnicomprensiu i, com a tal, trasbalsador, que comporta la comprensió de la totalitat de l'existència i la vida. I no pas «una» comprensió més, sinó «la» comprensió, l'única vertadera, de la totalitat. Amb la qual cosa, de forma implícita, cita la totalitat de l'experiència humana com a suport seu. La comprensió de l'existència i la vida humanes implícita en el Regne de Déu és l'única verament realista.

Una tal comprensió de la totalitat mena, sens dubte, a una realització de la pròpia existència i vida que xoca d'antuvi amb la comprensió diguem-ne comuna i la manera de realitzar-la en la vida. No es tracta pas d'una simple qüestió de valors, dels quals uns serien «evangèlics» o «cristians» i els altres no. Més aviat, fa la impressió que es tracta d'una qüestió de veritat, de la veritat de la pròpia existència i vida i de viure d'acord amb la dita veritat.

No sembla pas que sigui la paraula sobre el Regne de Déu la que provoca, ella sola, la divisió entre el deixeble i els altres. Alguna cosa hi ha d'haver en el deixeble, en la seva forma personal de veure el món i de viure-hi, que suscita en els altres el refús. Per un deixeble de debò la predicació del Regne no deu pas ser com el compliment d'un compromís que ha contret i, perquè és home de paraula, duu a terme. Ni tampoc deu ser com el compliment d'un deure o manament que t'imposen des de fora, encara que es pre-

senti com un manament de Jesús. Pel deixeble de debò, la predicació del Regne deu ser més aviat com una necessitat vital, indefugible, una expressió natural i espontània del seu propi viure. No resulta gens fàcil que un subjecte sigui capaç d'aguantar la persecució per una paraula dissociada d'ell, això és, que no és «seva» ni li surt de dintre, una paraula que no té res a veure amb la seva pròpia vida. Aleshores, si és així, per ventura hom comença a entendre que sigui no la paraula sobre el Regne, sinó l'home d'aquesta paraula, el que provoca la divisió.

Qui viu en el Regne de Déu, que és el poder de Déu, per necessitat ha de negar qualsevol altre poder, mostrant així la fallàcia de qualsevol poder que creu que pot. *No tindries cap poder sobre meu, si no t'hagués estat donat de dalt* (Jo 19,11). És fals, doncs, i mentida que cap home tingui poder sobre un altre home. És fals i mentida, tot i ser real ara, el poder que suporten les armes. *No tingueu por dels que maten el cos* (Mt 10,28). Fins i tot, és falsa i mentida la pau que recolza en el poder de les armes. Des del punt de vista del deixeble de Jesús, hom diria que viure en la pau armada és viure en la mentida respecte a l'home. Perquè és l'home que, com girant dins un cercle fatal, confiant la pau a les armes, es menteix a si mateix sobre ell mateix. La comprensió de l'home, de la seva existència i vida, implícita en la paraula sobre el Regne de Déu i viscuda en l'experiència personal del deixeble, posa de manifest la mentida i falsedat de la vida en aquest món. Viure en el Regne de Déu comporta el rebuig radical de tota mena de poder. Des de si mateix, el deixeble comprèn que l'únic capaç de construir la pau en aquest món és l'home que lliurement opta per la pau i ho fa sense cap interès personal. El deixeble de Jesús, pacífic, desarmat, i portador de pau, necessàriament ha de veure el seu propi camí com el camí de tots vers la pau.

La vida per la pau

L'estimació que mereix a l'evangelí aquesta existència i vida d'ara la suggeria ja el text de Lluc citat al començament. El mot que l'evangelista emprà és «menyspreu». Qui no menysprea fins i tot la seva pròpia vida no pot ser deixeble de Jesús.

El tema torna a aparèixer en els tres sinòptics, i gairebé amb els mateixos termes en tots tres, quan assenyalen les condicions bàsiques per al seguiment de Jesús: *Si algú vol venir darrera meu...* Citem el text del primer evangelí i indiquem els llocs paral·lels dels altres dos. Diu així:

*Qui vulgui salvar la seva vida, la perdrà, però qui
perdi la seva vida per mi, la trobarà (Mt 16,25 || Mc 8,35;
Lc 9,24).*

Es tracta d'aquesta vida en la qual l'home té capacitat de «voler»: «Qui vulgui». Aquesta vida, l'home la pot voler salvar, perquè no se li perdi i per no perdre-la. És «seva», l'única que té, per ell ho és tot. Perdre-la significa tornar al no-res. A part, si és possible, la càrrega escatològica del text, aquest, amb el «voler salvar la seva vida», expressa una manera de veure i estimar-se la vida d'ara com el bé suprem i únic, que cal defensar per damunt de tot, com a quelcom propi i que només depèn de mi: la vida, cadascú se l'ha de salvar i conservar, altrament ningú no ho farà per tu. Paradoxalment, el text anuncia que qui es creu que depèn del seu voler la salvació de la seva vida, aquest la perdrà. Obviament, aquest no anirà darrera Jesús.

D'altra banda, anar darrera Jesús és perdre la pròpia vida. Perdre la vida és, pel que sembla, en aquest context, estimar-se més Jesús que un mateix, la pròpia vida. Un reconeixement, no pas que la vida no tingui importància, sinó de la pròpia impotència per salvar-la. Hi ha la mort en l'horitzó i el text fa un salt més enllà. No és fàcil de prescindir de l'aspecte escatològic. El bé suprem i únic de l'home no és «aquesta» vida con a tal, sinó el fet que aquesta vida és «do» de Déu, de manera que radicalment no depèn de mi, ni per conservar-la ni per salvar-la, sinó només de Déu, precisament! L'home té la gran sort que la seva vida no és «seva»; així que se'n pot desentendre i perdre-la pel Senyor que la hi guardarà.

Tot això, què representa en un debat sobre la pau i la guerra? Té algun interès immediat la reflexió sobre els evangelis?

Sigui com sigui, el deixeble de Jesús dels evangelis té resolt el problema de la pau; millor dit, per ell la pau ha deixat de ser problema: la viu i la dona. El seu problema, si de cas, són les armes que el persegueixen i l'obliguen a fugir d'un lloc a l'altre. És una qüestió d'astúcia per guardar-se de la violència sense respondre amb la violència. La pau comporta pel deixeble no voler salvar la seva vida, sinó estar disposat a perdre-la per Jesús. Però, és clar, això val en tot cas pels creients. Aquests poden pensar que si tothom fos verament creient i vertader deixeble de Jesús, el món fóra una bassa d'oli. Amb tot, el cas és que no tots són creients. Llavors, els altres, què?

El quart evangeli fa una finta semblant a la del capítol 25 de Mateu en la paràbola del judici universal: el desconeixement del significat teològic darrer d'un comportament no priva aquest del dit significat. Així, Joan desconnecta el text anterior dels sinòptics

de la relació amb el seguiment de Jesús i en fa, per dir-ho així, un principi de comportament universal per a tothom. Joan anuncia de forma incondicionada i general:

Qui s'estima la seva vida la perd i qui menysprea la seva vida en aquest món, la conservarà per a la vida sense fi (Jo 12,25).

L'enunciat és de creient, els destinataris són tots els homes i dones. Talment com, en Mateu, enfront del malalt o del qui té fam només hi ha dos comportaments possibles: o ajudar o no ajudar, així també enfront de la pròpia vida solament hi ha dues actituds: o bé estimar-se-la, o bé menysprear-la.

L'ajuda al necessitat posseeix en ella mateixa una raonabilitat interna que la justifica sense que calgui acudir a la raó última del significat teològic. La negació de l'ajuda, en canvi, no és raonable. Per què no ha de succeir una cosa semblant respecte de l'actitud enfront de la pròpia vida? Pot ben ser que, malgrat tot, el raonable respecte a la pròpia vida sigui el menyspreu i que no ho sigui, en canvi, l'estimació. És una qüestió ben digna de reflexió. Caldria que cadascú es preguntés i es respongués si en realitat la seva vida d'ara i aquí és digna d'estimació o de menyspreu. Per això caldria, segurament, deixar parlar més la mort i escoltar-la. Potser és davant la mort, i prescindint de qualsevol referència teològica, que caldria fer-se la pregunta radical: La guerra, és raonable?

EDUCACIÓ PER LA PAU A LA CATEQUESI I AL SI DE LES FAMÍLIES CRISTIANES

JOAN BUSQUETS I PRAT

Feliços els pacificadors!

Heus ací un dels crits de Jesús a les Benaurances que ha esdevingut punt de referència indefugible per a qualsevol persona que hagi optat per la fe en aquest Jesús. Un crit breu, però que recull un ventall molt ampli de neguits i esperances, que es palesen tot al llarg de l'anomenada Història de la Salvació. Un crit que clama per la pau, i que no es pot desvincular —sense trair-la o aigualir-la— de la justícia i l'amor, de la veritat i la vida, de sentir-se poble (estar en comunitat) i germà dels altres, de la fidelitat i la confiança.¹

Ser pacificador, però, va molt més enllà de parlar i reflexionar, saber i entendre, sobre la pau. Ser pacificador comporta créixer en les actituds i els compromisos que faran possible la pau; comporta, també, fer néixer la pau en els àmbits en els quals va realitzant-se el nostre viure: des de la pau amb un mateix fins a la pau en qualsevol racó de la terra. La pau, doncs,

1. En altres col·laboracions d'aquesta mateixa revista podreu trobar unes reflexions més aprofundides sobre «Jesús i la Pau». És per això, i pels límits necessaris de la nostra col·laboració, que aquí només faig esment d'aquestes constatacions bíbliques, sense entrar en el seu estudi detallat. Aquestes constatacions, a més, són a manera d'exemple: un estudi acurat ampliaria molt més les realitats i les actituds que la Bíblia ens presenta com a indestriables de la pau.

no és tant un «tema» a explicar com una «convivència» a crear.

No és debades que, sovint, s'afirma que no podem caure en el parany de reduir la pau a una simple absència de guerra, o de violència.² Aquesta reducció fàcil no deixa de ser un argument per tal d'afavorir els qui detenen el poder, i, a la llarga, comporta també reduir la vida —que hauria de ser esclatant, creativa...— a un simple vegetar, o, si ho preferiu, a sobreviure.

En un món agressiu i generador d'agressivitat

Per això, no cal ancorar-se en els indrets marcats per la conflictivitat bèl·lica, ni centrar-se en els expoliats econòmicament per les grans potències, ni tampoc exemplificar la manca de pau amb el domini de la por, que recolza en la cursa armamentista alhora que l'afavoreix. L'agressivitat i la manca de pau al nostre món prenen formes més subtils i alhora més destructores de la humanitat.³

Així, i sense pretendre ser exhaustius, constatem que al nostre món van prenent importància una colla de «valors» que van desencadenant aquesta agressivitat, i que comporten que la tin-

2. En aquest sentit, no podem deixar de recordar frases, expressions i actituds de Jesús que són, verament, violentes: des del «jo no he vingut a portar la pau sinó la guerra», fins a l'expulsió dels mercaders del Temple, tot passant pel «s'aixecarà pare contra fill i filla contra mare...», sense oblidar els radicalismes urgents que proposen els evangelis («deixeu que els morts enterrin els morts», o «feliços vosaltres quan sereu perseguits», i «vés, ven tot el que tens i segueix-me»...).

Ningú no posa en discussió el pacifisme que testimonià Gandhi. Un pacifisme que «violenta» —ningú tampoc no ho discuteix— les autoritats angleses. És per això que, com a situacions transitòries, hi ha unes «violències» que poden estar impregnades de pau i d'elements pacificadors. Així no només la pau no s'ha d'identificar amb l'absència de violència, sinó que pot aparèixer com a violència allò que és construcció de pau.

3. Sovint ens hem escandalitzat de la famosa bomba de neutrons i de les justificacions que se'n fan quan s'argumenta que no és tan dolenta com les altres, ja que mata només les persones i respecta els edificis i les obres d'art. Doncs bé, aquestes formes més subtils a les quals fem esment, serien comparables a aquesta bomba, ja que maten la humanitat de la persona tot deixant-ne intacte la vida biològica.

guem molt més a flor de pell en la nostra relació amb els altres:*

1. *Posseir*. Si ens hem de guiar per les afirmacions i proclames que, dia a dia, minut a minut, ens bombardegen des dels mitjans més variats, la vida de l'home tindrà més sentit com més béns de consum posseeixi individualment. I, sovint, serà aquesta possessió la que marcarà la seva diferència amb la resta de persones.

2. *La competició*. Enfront de compartir amb els altres per sortir-hi guanyant tots, se'ns estimula a competir per a sortir com a guanyador únic.

3. *Assegurar*. La seguretat perseguida —més encara en temps de crisi— també ens dessolidaritza dels altres, alhora que redueix terriblement la possibilitat d'un futur que sigui fruit de la creativitat. Una seguretat que també troba terreny ben adobat en la por, la qual és incompatible amb la pau.

4. *L'aïllament*. Cada vegada més, les alternatives de lleure que se'ns ofereixen ens tanquen en nosaltres mateixos, tot «evitant-nos» haver de fruir amb els altres. Vídeo enfront de cinema, cadena d'alta fidelitat enfront de concert, jocs d'ordinador (o videojocs) enfront de jocs col·lectius...; un aïllament que troba una imatge prou expressiva en la multiplicació de persones que es desplacen amb els auriculars enganxats a les orelles, tot restant desconnectats del seu entorn.⁴

5. *La por*. És un dels sentiments que es presenten sota formes més diversificades, i que podem trobar a l'arrel de molts dels «valors» i les coaccions que regeixen la nostra vida. Sens dubte la por és un dels millors esterilitzadors de futur. Contraposada a la confiança, fa que romanguem ancorats en el present, quan no en el passat, i ens desdiguem d'arriscar-nos a avançar vers un futur de pau.

4. No podem silenciar el pes tan fort que tenen els mitjans de comunicació, i en especial els mitjans publicitaris amb els seus eslògans directes, en la importància que aquests valors van assolint. Sens dubte que el gruix d'aquest pes podria ser objecte d'un estudi molt més concret i aprofundit.

5. Res més lluny de la nostra intenció que condemnar, amb aquesta afirmació —o consideració—, l'avenç tècnic en la vida humana. No, no volem fer ni un plany ni una condemna. Senzillament pretenem llançar un crit d'alerta davant la realitat a què ens pot conduir un reduccionisme del lleure a aquestes propostes. Un reduccionisme que, per altra part, cada vegada esdevé més palpable i cobejable.

Ens cal avançar vers l'horitzó de la pau

Sovint quan parlem de la pau ho fem com si ens referíssim a una realitat fràgil i trencadissa, una realitat que ja posseïm —sobretot si comparem la nostra situació amb la d'altres indrets— o que ha existit des de sempre, tot oblidant que la Pau és més semblant a un horitzó vers el qual cal que ens encaminem, o a un projecte que ens cal anar construint.

Un avenç i una construcció que ens cal fer no a estones perdudes, sinó en tot moment i en tota situació en què es desplega la nostra vida. Si bé és veritat que el darrer horitzó és la Pau Universal —tant pel que fa a persones com a espais geogràfics, i àmbits de vida— no ho és menys que només hi arribarem gràcies a abastar els primers horitzons que tenim ran mateix de nosaltres.

Es per això que gosem apuntar —només apuntar— unes possibilitats concretes que tenim d'educar i créixer en la pau tant en l'àmbit familiar com en el catequètic, convençuts, però —com ja apuntàvem anteriorment—, que la veritable tasca d'educadors per la pau —pacificadors—, la durem a terme sobretot si testimoniem i desvetllem unes actituds, més que no pas si fem reflexions molt perfectes.

Així, tot i que és plenament vàlid, i fins necessari o convenient, de dedicar alguna sessió catequètica o alguna conversa familiar a reflexionar explícitament sobre la Pau, no hi ha dubte que el més necessari és desvetllar i conrear aquelles actituds sense les quals la Pau no és possible.

Un horitzó que s'albira en els diversos àmbits

Ho apuntàvem, també, anteriorment. A la Pau hi arribarem quan aquesta sigui realitat per a tots els homes⁶ i en tots els àmbits en els quals la persona es realitza. És per això que insistim

6. De cap manera no ens podem sentir satisfets per haver assolit petites situacions de pau per més que ens atenyin a nosaltres. La pau veritable només existirà en plenitud quan sigui per a tots els homes. En aquest sentit cal recordar la pregunta que Déu dirigeix a Caïn a propòsit d'Abel: «On és el teu germà?» D'ençà que es féu aquesta pregunta, ningú no pot desentendre's —ni pensar que res no hi té a veure— del seu germà.

a no deixar fora de la lluita per la Pau cap d'aquests àmbits:

1. *Pau amb un mateix*, que no podem identificar amb no tenir preocupacions i neguits. Aquesta «pau» és de les més difícils de considerar pels pares i educadors, ja que sovint projectem, conscientment o inconscient, les nostres valoracions del món, dels fets, de les actituds, sobre els qui pretenem educar, tot ignorant —o almenys desconeixent— llurs esperances i neguits.

2. *Pau a la família*, que no podem identificar amb l'absència de baralles i tensions que, més d'una vegada, poden ajudar a créixer. El mutisme i la renúncia al plantejament de situacions o actituds conflictives allunyen, més que no apropen, l'horitzó de la Pau.

3. *Pau amb els veïns*, que no podem identificar amb el mer compliment de les normes de *bona societat*. Amb els veïns compartim un espai geogràfic proper, i cal avançar des de la ignorància vers la convivència.

4. *Pau amb els companys*, que no podem identificar amb una absència de competitivitat. Aquesta pau ha esdevingut molt més fràgil en el moment en què augmenta la inseguretat del lloc de treball, ja que la por a perdre'l ens predisposa a veure en el company un rival.

5. *Pau en el barri, el poble o la ciutat*, que no podem identificar amb l'absència d'aldarulls, sinó que es donarà en la mesura que augmenti la qualitat de vida per a tots, i es pugui disposar dels serveis públics necessaris a l'abast de tots els qui hi conviuen.

6. *Pau en la nació i l'Estat*, que tampoc no podem identificar amb absència d'aldarulls, i que no es donarà sense que siguin reconegudes de fet a les bases les seves capacitats decisives i creatives.

7. *Pau en el continent i en el món*. Una pau que no és possible mentre es continuï apellant a la por com a justificadora d'un model concret d'equilibri entre les nacions.⁷

7. S'ha convingut a afirmar que la II Guerra Mundial ha estat la darrera guerra —almenys per ara— d'abast mundial. Però aquesta afirmació no deixa de ser esganyosa si tenim en compte que des del 1945 —data en què oficialment se signà la pau— no ha deixat d' haver-hi guerres en més d'un indret del planeta Terra; i si tenim en compte, també, que aquestes guerres «locals» han provocat més víctimes que la II Mundial, sense oblidar que molt sovint —per no dir sempre— estan mantingudes des de la penombra pels interessos econòmics dels països fabricants d'armament, i pels països que es bene-

8. *Pau amb la natura.* Una pau a la qual hauríem de ser especialment sensibles, donada la degradació creixent que comporta el ritme de vida que ens hem imposat.

Un horitzó al qual ens acosten unes actituds concretes

És difícil precisar en poques ratlles les actituds que poden acostar-nos a l'horitzó de la pau. I la dificultat rau en un doble vessant: per un cantó, no podem fer-ne una relació exhaustiva, i per l'altre, cada una d'aquestes actituds mereixeria unes consideracions més àmplies, ja que, com qualsevol de les actituds que es donen en la persona humana, són deutores de la complexitat que fa difícil —per no dir impossible— reduir l'home a esquemes d'ordinador.

Per això em limito a la següent enumeració d'actituds, tot confiant que cadascú sabrà com treballar-les:

- el servei i no el poder ni el domini,
- la fidelitat i no la irregularitat,
- la justícia i no l'opressió, sigui quina sigui,
- l'estimació i no l'odi, ni l'enveja, ni la gelosia,
- la conversió i no l'ancorament,
- la comunicació i no l'aïllament,
- el perdó i no la rancúnia,
- l'esperança i no el desencís,
- l'atenció als altres i no l'egocentrisme,
- la confiança i no el recel,
- la joia i no l'amargor,
- el coratge i no el temor,
- ...

Un material que pot ser-nos útil

Sense desdir-nos de l'afirmació feta anteriorment —educarem per la pau més amb les actituds que amb reflexions i explicacions—, tenim al nostre abast un bon nombre de materials, i

ficiem dels productes que treuen dels països en conflicte. No parlem, ja, de quan el manteniment des de la penombra es deu als interessos estratègics de les grans potències. Amb el cor a la mà, ¿és lícit afirmar la no-mundialitat de tots aquests conflictes bèl·lics que omplen els diaris i els telenotícies?

ben diversos, per a dur a terme aquesta educació per la pau des de l'òptica, o el nivell, de la reflexió i l'aprofundiment. Un material que tant ens pot encarar amb aquest problema —la pau— com amb els valors, àmbits i actituds de què hem fet esment al llarg d'aquesta aportació.

Certament no hi ha cap material «infal·lible» pel que fa a l'èxit; sempre ens caldrà estar molt a l'aguait de l'edat d'aquells amb qui volem treballar-lo, del moment que escollim i de l'àmbit en què ho fem —catequesi o família—. El millor material, si és presentat inadecuadament, està abocat al fracàs en els objectius que puguem proposar-nos.

Acabem, doncs, aquesta aportació mencionant alguns d'aquests materials, tot esperant que aquesta relació en suggereixi d'altres de similars, tan bons o més.⁸

1. CONTES. — *Història d'una bala*. Conte de Joles Senell, editat per Hymnsa. Dos països estan en guerra i ja no recorden per què. Serà una vella arada —que han volgut convertir en bala— la que els farà recordar el temps de treball i així arribaran a la pau.

La sopa de pedres. Vella rondalla popularitzada per Xesco Boix, editada per la col·lecció La Xarxa. La picardia d'un soldat tornant de la guerra ensenya a tot un poble com s'hi surt guanyant compartint les coses.

L'estrella verda. Conte editat per La Galera, a la col·lecció La Xalupa. Un vell rodamón ajuda els infants d'un poble —i de re-
truc els grans— a recuperar l'esperança i l'alegria que havien perdut.

2. CANÇONS. — *Raimon*, «Sobre la pau», «Diguem: No!», «Les mans».

8. La citació de materials, l'hem reduïda a aquests tres apartats. Evidentment que podríem ampliar-la amb pel·lícules de cinema, i també amb pregàries —qui no recorda la pregària de St. Francesc d'Assís «Senyor, feu de mi un instrument de la Pau»?—, salms, documents de l'Església, i altres testimonis d'homes i dones pacificadors de veritat.

Com a reculls de materials que van publicant-se recordem «Fit-A-Fit» —publicació quinzenal de la Delegació Diocesana de Catequesi de Barcelona— i «Missa Jove» —publicació mensual del Centre Escolapi de Pastoral. En l'una i en l'altra podreu trobar bons recursos. També la revista «Perspectiva Escolar» —publicació de l'Associació de Mestres Rosa Sensat— va dedicar tot el núm. 71 a «Per la Pau». A més dels articles de fons, conté una bona bibliografia i un recull de recursos per treballar.

- *Lluís Llach*, «L'estaca», «Cançó sense nom», «Companyys no és això», «Venim del Nord, venim del Sud».
- *Bob Dylan*, «Escolta-ho en el vent».
- *Joan Manuel Serrat*, «El sur también existe».
- *Labordeta*, «Canto a la libertad».
- *Quilapayún*, «Unámonos como hermanos».
- *Altres*, «L'infant d'Hiroshima», «Cançó de les balances», «La muralla», «A desalambrar».

3. MUNTATGES AUDIO-VISUALS. — «*Història d'una bala*», sobre el conte esmentat.

— «*Un dia abans*», sobre el que podem fer fins la vigília d'esclatar la guerra nuclear.

— «*Així s'acaba la vida*», sobre la missiva d'un cap de tribu indi en defensa de la seva terra i el seu poble.

— «*1255*», sobre el problema de la fam.

— «*Carbón para Juan*», testimoni de solidaritat a les mines del Berguedà.

— «*La flor y la metralla*», sobre la paràbola de Thurner, coneguda com l'última flor.

«Per què la gent fa la guerra»: un exemple'

La Lluïsa, en Nicolau i la seva mare s'estan mirant el telediarí del vespre. En aquest moment, a la pantalla, hi van desfilar tot d'imatges de guerra. El presentador parla de centenars de ferits i morts.

— Això és terrible!, diu la Lluïsa.

I en Nicolau afegeix:

— Oi tant! Per què és que la gent fa la guerra?

La mare abaixa una mica el so del televisor, i diu:

— És ben cert que totes les guerres són absurdes! Però vosaltres sabeu de sobres que hi ha alguns països que fan la guerra als altres perquè volen esdevenir més poderosos, o perquè estan envejosos de tenir més riqueses, com ara els jaciments de petroli o les mines d'or... També hi ha guerres entre la gent d'un

9. Aquest exemple, l'hem extret, justament, de la publicació «Fit-A-Fit» (materials-15), i l'hem escollit perquè ens situa en el marc familiar. El fet pot haver succeït més d'una vegada, i més de dues, a qualsevol de les nostres cases. La manera com la mare aprofita el noticiari de la televisió, i la manera com ajuda a reflexionar sobre la picabaralla entre els dos germans és tot un exemple.

mateix país perquè no tots estan d'acord amb la manera de governar-lo, o perquè alguns troben que hi ha massa injustícies, o fins i tot perquè alguns són menyspreats a causa de la seva religió o de la seva raça.

En Nicolau pregunta:

—I en tots aquests països en els quals es fa la guerra, no hi ha ningú que vulgui fer la pau?

—Sí, certament, però no és tan senzill com sembla això de fer la pau. No n'hi ha prou amb refusar la guerra perquè tot s'arregli per si mateix. També cal que cadascú respecti la llibertat dels altres...

Just en aquest moment sona el telèfon. La mare se'n va a respondre-hi. Mentrestant un periodista presenta, a la televisió, un partit de futbol. La Lluïsa diu:

—Això no és interessant!

S'aixeca, i pren el botó de la segona cadena. En Nicolau crida:

—Ei! Deixa el futbol! A mi m'interessa!

La Lluïsa li respon:

—Mira que bé! Aquí donen publicitat! És molt millor!

En Nicolau, que no ha quedat del tot satisfet, s'aixeca d'un bot i torna a canviar de cadena. La Lluïsa, una vegada més, canvia de nou. En Nicolau, furiós, clava una forta bufetada a la seva germana. La Lluïsa, a punt de saltar-li les llàgrimes, dona una puntada de peu al seu germà. Es llancen l'un sobre l'altre, rodolen per terra i s'esbatussen amb una malícia increïble.

En aquest moment retorna la mare. Bocabadada, mira com els dos fills s'estan barallant. Es queda uns segons sense dir res. Després se'n va a apagar el televisor i diu, com fa un moment en Nicolau:

—Per què és que la gent fa la guerra?

La Lluïsa i en Nicolau tot seguit deixen de barallar-se, i es miren la seva mare amb un aire d'estaquirots:

—Ha començat ell!

De seguida replica la Lluïsa:

—Es ell qui m'ha clavat una plantofada!

Llavors la mare diu:

—Veieu? no us podeu estar de barallar-vos. Senpre es té ganes de tenir la raó, i cada vegada s'esdevé més i més violent... Jo crec que, dissortadament, mai no es podran aturar totes les guerres que hi ha al món, ja que les ganes de barallar-se existeixen en cadascú de nosaltres...

—Però llavors, diu la Lluïsa, si en tots hi ha ganes de lluitar, podríem provar de lluitar per la pau!

LES FESTES

SALVADOR BARDULET

Ja en tenim dues, de festes d'aquelles en què quan un hom es lleva, no sap què fer. Vull dir que te les endinyen així, sense pensar-s'ho dos cops. I a fer festa s'ha dit. Això rai no fóra cap mal. Com més festes, millor. El mal és que la imposició forçosa d'unes festes comporta de suprimir-ne d'altres, però d'aquelles en què quan un hom es lleva no sap si podrà donar l'abast: matinal aquí, aplec allà, trobada més enllà. Primera constatació: amb aquests tractes, ni la festa del Pilar (i molt menys amb les ornamentacions del dia de la hispanitat i d'altres cabòries) ni la festa de la Constitució no entusiasmen ni gens ni mica.

Dins dels àmbits eclesials hi ha punts de mira força diversificats en aquesta qüestió de les festes. Em remeto a comentaris caçats al vol i a una reunió de Vicaris Episcopals de Catalunya i de les Illes en la qual l'afer va ser posat damunt la taula. Un sector tem la secularització de les festes. A un altre sector li sembla que no s'hauria d'estendre el costum de traslladar la festa litúrgica al diumenge sinó que s'hauria de deixar tal qual encara que sigui diada laboral (es refereixen principalment a la festa del Corpus). A un sector li sembla bé tal com s'ha solucionat. I no falta tampoc aquell altre que, oblidant el mecanisme establert regulador de les festes entre setmana, s'amoïna pel fet que cada any hagi de variar, en poc o en molt, el calendari. Segona constatació: No es pot oblidar el mecanisme establert regulador de les festes entre setmana. Si la nostra societat laboral s'ha posat d'acord a limitar el nombre de festes entre setmana a catorze (dotze d'àmbit general més dues d'àmbit local), cal posar en funcionament el mecanisme de les festes suplents d'aquelles altres que, segons la mobilitat del calendari, cauran en diumenge. No hi ha d'haver, per això, cap mena d'amoïnament. Com no n'hi ha pel fet que cada quatre anys el febrer té un dia més, o perquè la Pasqua cau més alta o més baixa. És qüestió de costum i mirant el calendari tot queda solucionat. Tercera constatació molt personal: no temo la secularització de les festes, ni crec que, com a creient, m'hagi de situar a la defensiva. Oi més quan les dues festes cristianes que més aprecio (Pasqua i Nadal), els meus pares

en la fe les van salvar d'incidència laboral de cap mena: em van ensenyar a celebrar-les a mitjanit.

Sí, però, que temo l'esclafament de festes populars amb fonament religiós o sense. I m'hi rebel·lo. Les festes són del poble, del país. I al país, pessic a pessic, se li estan retallant les festes sense poder-se-les triar.

Una primera retallada fàcilment acceptable

Va ser quan es va establir el límit de les catorze festes pagades (ni una més ni una menys). Des del camp laboral feia temps que es clamava a favor d'una moderació donat que n'hi havia massa, de festes. Per un decret del Ministeri del Treball de 1977 s'estableixen les dotze festes d'àmbit estatal, deixant que cada poble se'n triï dues més. No obstant i això, les festes pròpies de Catalunya no queden afectades perquè, amb el qualificatiu de recuperables, són negociades entre empresaris i treballadors. La qual cosa no deixava de ser força enfardegadora a l'hora de confeccionar el calendari laboral: s'havien de sumar les hores del conjunt de festes recuperables i assignar a cada jornada laboral uns minuts de més en bé de la recuperació del total. A part d'aquest enfarfec, no tots els sectors ni tots els indrets quedaven englobats dins el marc d'aquesta negociació. Durant aquests anys, a Catalunya es va anar d'Herodes a Pilat. L'any 1979 es suprimí la festa de Tots Sants perquè Catalunya volgué salvar la de Sant Josep, la qual no era prevista en l'àmbit estatal. La supressió de Tots Sants, però, va ser contestadíssima i a les parròquies les misses vespertines eren a vessar.

L'any 1980, la Generalitat estableix les seves dotze festes. Cauen, per a aquest anys i a Catalunya, les següents (la de l'Ascensió i la del 18 de juliol ja no figuraven ni al calendari estatal de 1979): Dijous sant, Dilluns de Pasqua Granada, Corpus, Sant Pere, el Pilar i la Puríssima. Torna la de Tots Sants i se n'estableix una de nova: la Diada Nacional.

Per l'octubre del 1980 la Generalitat estableix, amb temps, el calendari per al 1981. Queden com a fixes: Cap d'any, Reis, Divendres sant, Dilluns de Pasqua Florida, Primer de maig, Corpus, Sant Joan, Assumpció, Diada Nacional, Tots Sants, Nadal i Sant Esteve (torna la del Corpus, es treu la de Sant Jaume i es relativitza la de Sant Josep). S'estableixen, també per a l'any 1981, les festes suplents: Dilluns de Pasqua Granada, Sant Josep i Sant Pere, per aquest ordre.

Segona retallada ja més discutible

L'any 1982 la Generalitat ha de modificar el seu calendari de festes. Per imposició estatal cal fer les de la Puríssima i del Pilar. No sé si és simple casualitat el fet que es tracti, respectivament, de les festes patronals de la Infanteria i de la Benemèrita. Sigui com sigui, ve una nova retallada. Cauen definitivament la del Corpus i la de Sant Pere, i es relativitza la del Dilluns de Pasqua Florida. Queden com a festes suplents: Dilluns de Pasqua Florida, Dilluns de Pasqua Granada i Sant Josep.

Em permeto una digressió quant als dilluns de Pasqua. Un, el de Pentecosta, ja pràcticament l'hem perdut. L'altre, hi som en camí perquè, malgrat ser primera festa suplent, algun any no se celebrarà. Ningú no dubtarà que aquestes diades tenen una gran tradició i una forta càrrega festiva i popular. Recordo haver llegit fa temps una aportació des del camp litúrgic (aportació que devia ser tinguda en compte per l'autoritat civil donat que l'any 1980 ja es treu aquest segon dilluns de Pasqua del calendari de festes de la Generalitat) fent veure que no hi havia massa inconvenient a prescindir del Dilluns de Pentecosta ja que la cinquantena pasqual acabava el diumenge. Prou deu ser ben veritat això, però és llàstima que els representants de la litúrgia oblidin la quantitat d'indrets on es donen cita, festivament i també pastoralment, grups de grans i joves i de quitxalla per diversos motius i tradicions, malgrat haver-se clos ja la cinquantena pasqual.

Tercera retallada que s'imposa

A finals de desembre de 1985, i per obra i gràcia d'un Consell de Ministres de l'Estat, apareix la festa obligatòria de la Constitució, a celebrar el 6 de desembre. ¿Quina altra festa nostra caurà? Quan escric aquestes ratlles encara no s'ha decidit. Sabem per la premsa que el President de la Generalitat ha escrit una carta al President del Govern central i d'una visita que ha fet al Cardenal de Barcelona ja que, davant l'atzucac, es torna a apuntar cap a la supressió de la festa de la Puríssima. Si per aquesta supressió s'entra en conflicte amb l'autoritat eclesiàstica (i no amb l'exèrcit) em decantaria per cedir un cop més amb la condició d'esperar temps millors. Si no, ja només queden per treure o la de Sant Joan o la de Sant Esteve. Pessic a pessic, decret a decret, la democràcia

espanyola ha assolit allò que la dictadura no s'atreu a fer: la uniformitat en les festes.

Gosaria, per tant, de demanar tant a l'autoritat eclesiàstica de Catalunya com a la Generalitat que consideressin tota aquesta qüestió de les festes com a assignatura pendent. El dia en què el país es trobi lliure d'imposicions d'altri, també a aquesta qüestió, ni que sigui de segon ordre, s'hi haurà de tornar. Hem d'adonar-nos que el problema no ve ni de la Generalitat ni de l'autoritat eclesiàstica del país. El problema ve d'un tercer. L'u i el dos jugaven i el tercer... no rep, sinó que mana.

DEBAT

GUERRA I PAU

ÈTICA

Digues el teu parer sobre la «dissuació» des del punt de vista ètic.

Una situació clarament immoral de la qual cal sortir

La dissuasió deu ser tan antiga com l'home. Actualment ens ha portat a una situació literalment irracional. Vol dir que ja des del començament aquella filosofia era indigna de l'home, encara que hom només usés espases. L'actual dissuasió nuclear mútua amb ten-

dència a l'escalada ha merescut ditints judicis ètics. Per a uns la destrucció terrible que ens amenaça i que pot ocasionar, tant per decisió expressa com per error o per desencadenament imparable, la fa clarament immoral. Altres apellen al realisme i proposen una certa acceptació, sota condicions, però, molt estrictes; sobretot no com a situació vàlida en ella mateixa sinó dins d'un conjunt de treball eficaç vers la distensió i el desarmament; i, a més, sense amenaces indiscriminades, atenent-se a la proporcionalitat i a la suficiència, etc.

Jo crec que globalment, i prescindint de qüestions concretes, la situació actual és clarament immoral. Fins i tot concedint molt al realisme, l'ambient polític i les instal·lacions bèl·liques, segons les dades que posseïm, no compleixen les condicions mínimes per a evitar la condemna. És un mal menor? Evidentment és menor l'amenaça mútua que la guerra nuclear declarada; però això no vol dir que sigui moralment acceptable. Potser podria haver-hi una dissuasió atòmica menys immoral, àdhuc no condemnable, si respectés unes condicions polítiques i ètiques. L'actual, em sembla, no cobreix el mínim d'humanitat, tot i que, en un món de relacions tan brutes, una dissuasió immoral hagi pogut evitar, diuen, alguna conflagració des del 1945.

No és aquesta, però, l'última paraula des del «punt de vista ètic». La veritable ètica és treballar per sortir d'aquest infern, fer gestions per a un desarmament real, disminuir el comerç d'armes, especialment amb els països subdesenvolupats, abandonar l'escala nuclear; promoure la distensió, la negociació, l'acostament i la confiança dels pobles, l'abandó d'ideologies imperialistes ni que sigui per un pretès bé del poble; sobretot cooperar en la promoció del Tercer Món i en l'atenció a sofriments com la fam o la malaltia. Hi ha passos possibles en aquest camí. La mínima ètica és fer-los.

Gaspar Mora

Em veig obligat a condemnar l'absurda carrera d'armaments

Si com a membre de l'Església llegeixo amb tranquil·litat d'esperit la «*Pacem in terris*» i la constitució «*Gaudium et spes*» del Vaticà II, em veig obligat a condemnar l'absurda carrera d'armaments «que dona ocasió als qui posseeixen les recents armes científiques a cometre tals crims (l'exterminació massiva i indiscriminada de ciutats i de població (civil), i que amb una certa i inexorable connexió pot impedir les voluntats humanes a determinacions horribles...» (núm. 80).

Les comunitats cristianes en general són particularment sensibles i actives en el moviment per la Pau. Amb això connecten amb el desig d'amplies capes socials per a les quals la solidaritat amb aquests moviments és l'expressió d'un profund sentiment ètic. Estan convençudes que la solució dels conflictes només pot venir per mitjans pacífics. Que la carrera d'armaments, al contrari del que pretén la política de la «dissuasió», posa en perill la Pau, imposa una càrrega econòmica i financera insuportable a les economies nacionals febles i devora els escassos recursos del món.

A Espanya, en lloc de pensar «de quina forma estarem del tot integrats a l'OTAN sense que ho sembli a l'opinió pública» (desafortunat plantejament d'ètica política i falsa distinció entre l'estructura militar i l'estructura ci-

vil de l'Aliança), crec que hauria preocupar-nos més «amb quines propostes podem col·laborar eficaçment a la distensió i a la Pau en el món des de fora de l'OTAN». Perquè, per exemple, ¿no és possible una participació més activa amb els països en vies de desenvolupament? ¿Per què el grup dels No-Alineats ha d'estar format exclusivament per països recentment descolonitzats i encara subdesenvolupats?

L'Església i totes les altres institucions amb autoritat moral en el món haurien de propugnar l'autèntica independència nacional i la sobirania de cada un dels països, impulsar la relació pacífica entre els blocs Est-Oest i fer conscients els països avançats dels problemes dels països subdesenvolupats. Tan greu per la Pau en el món és la tensió Est-Oest com la Nord-Sud.

A vegades em fa la impressió que l'actual generació entre els quaranta i els cinquanta hem oblidat aquelles preocupacions de la nostra joventut, nascudes en bona part en el si de moviments cristians i ben segur impulsades per una ètica de solidaritat i justícia que ens feia estar atents als problemes del «pobres» que vivien al costat nostre, per raó única-ment de les estratègies polítiques globals; i a nivell internacional, per l'ètica de l'«equilibri dissuasori», o equilibri del terror.

Jaume Botey

BLOCS MILITARS

¿Com veus les bases americanes i la permanència de l'Estat espanyol a l'interior de l'OTAN, amb referèndum o sense?

Greu error i incoherència lamentable

La decisió de l'UCD de fer entrar l'Estat espanyol a l'OTAN la considero un gran error, i la decisió de la cúpula del PSOE de romandre-hi, igualment, en aquest darrer cas agreujat per una incoherència absolutament lamentable.

Si l'objectiu desitjable és el desmantellament dels blocs militars, enfortir-ne un —com ho seria també enfortir l'altre— augmenta la tensió, impedeix el desarmament i amenaça la pau. A això cal afegir que pertànyer a l'OTAN no augmenta la nostra seguretat, sinó al contrari, i que obstaculitza la política distensiva i democràtica que es podria fer des de la neutralitat. També és indubtable que pertànyer a l'OTAN significa un augment de les despeses militars, ja massa crescudes, i això en intolerable perjudici de la nostra cooperació al desenvolupament del Tercer Món, ben minsa ara per ara, i de l'ajuda urgent als sectors de marginació i misèria que hi ha a les nostres terres.

La conseqüència em sembla clarríssima: pronunciar-se per la sortida de l'OTAN en el referèndum,

si aquest és clar i vinculant, com hauria de ser.

Pel que fa a les bases americanes, són una mostra de la col·laboració de les administracions d'Estats Units amb el règim de Franco durant la guerra freda, i un instrument de la seva política exterior de superpotència. Caldria negociar la seva retirada. Però hi ha cap Govern que en sigui capaç? Segurament la sobirania dels Estats davant la superpotència que els toca en el seu àmbit és migrada fins que no s'arribi a una societat mundialista. Però també sembla migrada la voluntat de ser neutrals de molts polítics.

Joan Gomis

El Senyor derroca els poderosos del soli i exalta els humils

Responc a la vostra pregunta durant els dies de Nadal, plens de cants a la Pau, a la solidaritat, al valor de la pobresa com a actitud, a la força dels humils «que destronen els poderosos del seu soli». Per què l'esquizofrènia entre les actituds de la nostra vida privada i religiosa i les de la nostra vida civil i pública? Espanya mai no hauria hagut d'incorporar-se a les estructures civils o militars de l'OTAN, que fonamenta la seva estratègia de Pau sobre l'instable equilibri del terror concebut com a element dissuasori!

A més, per arguments polítics: perdem la nostra sobirania. Són

dels qui se senten desil·lusionats en comprovar que els nostres antics ideals de Pau, igualtat i col·laboració entre els pobles, s'esfumen en el moment de la pretesa homologació europea de la nostra democràcia i que cedim la sobirania a pactes militars que generen dependència política. Amb l'agressiva política militarista de Reagan, la història recent d'Europa demostra que l'OTAN és, sobretot, la cobertura militar de l'hegemonia política dels Estats Units. Només cal citar alguns exemples: la humiliació que els Estats de l'Aliança han estat obligats a patir veient com els seus territoris es converteixen en arsenals de míssils atòmics que podran caure damunt d'ells i sobre els quals no posseeixen ni el control; les pressions del Pentàgon que han sofert aquests mateixos Estats, el qual els exigia la solidaritat en la guerra de les galàxies (paraigua nuclear que protegeix els EUA); o la petició de suport a les agressions dels EUA contra Nicaragua.

En definitiva, contra qui hem de defensar-nos? Fa vint anys que cap país d'Europa no s'havia incorporat a l'OTAN. L'últim a fer-ho fou l'Alemanya Federal, el 1955. Què ha canviat a Europa que faci necessària la nostra incorporació? És que hem de defensar-nos d'una invasió de la Unió Soviètica? Queda clar: amb la nostra incorporació a l'OTAN, més que a nosaltres mateixos i Europa, defensem els EUA. I considerem que a l'empar dels poderosos de la terra ens

sentirem més segurs, malgrat que el desequilibri Est-Oest que això comporta incrementa perillosament la confrontació i ens obliga a unes despeses militars per sobre de les nostres necessitats i possibilitats.

Amb quina contrapartida? ¿Garanteix, si més no, la seguretat interior, és a dir, és garantia de la continuïtat de la democràcia espanyola? No. Exemples? L'actual Turquia és a l'OTAN, i la Grècia dels coronels i el Portugal de Salazar també en foren membres. Ni té res a veure —malgrat òbvies i lògiques pressions— amb l'ingrés a la CEE: Islàndia i Turquia no hi pertanyen, mentre que tampoc no hi pertanyen, lògicament, el Canadà i els EUA.

Amb les mateixes argumentacions haurien de rebutjar-se les bases estrangeres al nostre país. En canvi, consideraria fonamental que una aportació a la Pau i la distensió de la recent democràcia espanyola fos una rotunda afirmació de desnuclearització del territori. Rotunditat que sembla que no queda clara en l'acord amb els EUA respecte de les bases.

Direu que això pot ser coherent de pacifisme cristià, però ingenuïtat i desconeixement dels condicionants polítics. Potser sí. El que és segur és que cap dels responsables públics de la nostra integració a l'OTAN no ha donat fins ara cap argumentació per justificar-la. Cap. Assentiments de partit i prou.

Jaume Botey

EDUCAR ELS INFANTS

¿Què penses de les joguines bèl·liques i, en general, de l'educació dels infants per a la pau?

Educació constant d'actituds

Abans de Reis, a la missa, parlava als pares sobre per què es compraven tantes joguines de guerra. En aquell moment un nen petit es treu una pistola de plàstic i m'apunta. El faig posar al cim del banc perquè tothom el vegi. Una nena d'allà a prop diu que també en porta una d'amagada per si l'ataquen. També la faig posar al cim del banc. «Veieu el que fa la tele?», els dic i se'm va acudir dir que aquest any podíem comprar més guitarres que no pas joguines d'aquestes, ja que començaven uns cursos de guitarra ben aviat. S'han comprat algunes guitarres més en el barri. Jo crec que s'ha d'educar per a la pau, no a partir de «rotllos», paraules boniques o declaracions romàntiques, sinó a partir de fets concrets i en positiu. Crec molt interessant que en diferents llocs de Màlaga cremessin les joguines de guerra aquest any mentre l'Ajuntament oferiria una joguina nova.

Estic fent classes de còmic a nens de 8 a 12 anys, i veig interessant que ells mateixos vagin creant, a partir de la seva imaginació. Es pot fer una anàlisi de la violència, que els treballa des

de la tele o les historietes, encara que sigui un inofensiu Astèrix. Amb les millors tires de còmic d'ells mateixos farem un TBO per al barri, i des d'ara mirarem que el tema de fons sigui la pau. És important que l'educador tingui molt clar cap on anem. Crec important que s'hi insisteixi entre els pares, a l'associació de veïns, entre els mestres i a d'altres grups. En aquest sentit va anar molt bé una campanya per Nicaragua, en què es donaren als nens i nenes llibretes i pintures en una festa de l'escola. Alguns pares en van sortir animats, perquè era una festa amb un altre contingut.

Educar per la pau és sobretot educar actituds. És treballar per la justícia. Els nens del meu barri ja s'adonen que els negres no són ben tractats, que els avis es gasten molts de diners a l'«escurabutxaques» perquè no tenen res més a fer, que els «més grans» de l'escola no troben treball en sortir... S'ha d'educar a partir d'allò que observen; si voleu, que facin a la seva manera un veure-jutjar-actuar. I els petits compromisos ja van sortint. En general s'ha d'aprofitar tot: diapositives, contes gravats en cassette, uns cartells, una pintada a la paret del barri, un pessebre vivent, un llibre de contes escrit per a nens. Trobo molt bona aquella idea de fer un míssil de xocolata i menjar-se'l públicament. Sempre que es vagi explicant el perquè del que es fa i que els petits en siguin els primers protagonistes.

Crec també que aquesta educació ha de ser constant. A vegades treballem molt bé aquest tema de la pau a les colònies d'estiu, però no seguim la mateixa línia les altres estacions de l'any. S'ha d'aprofitar cada dia, cada moment: així ho fa també —a l'inrevés— la tele.

Pep Claparols

GRUPS PACIFISTES

¿Quina valoració fas dels moviments pacifistes i no violents i de les diverses iniciatives per la pau?

El pacifisme s'ha fet popular i es troba davant uns desafiaments

Els grups pacifistes que varen començar fa temps tenien una aurèola entre romàntica, poètica i idíl·lica, que havia conformat quatre eixelebrats utòpics, o eren formats per persones que semblava que havien allargassat l'adolescència o per profetes del catastrofisme apocalíptic davant la possible guerra atòmica.

Crec que aquesta impressió, que podia tenir part de veritat, avui és del tot insostenible, ja que el pacifisme s'ha fet popular, ha arribat a la normalització social, i, d'alguna manera, ha materialitzat aspiracions profundes de la

humanitat, per dues raons. Primer, perquè l'eventualitat d'una destrucció total del planeta no és descartable, atesa l'acumulació d'armes nuclears a què hem arribat; i també perquè les possibilitats de desarmament per part dels grans imperis són poques, malgrat converses, negociacions i propostes, la qual cosa constitueix un problema més greu i fonamental que no pas els projectes polítics i d'organització de la convivència o de distribució dels béns, ja que es tracta de la supervivència de la humanitat. En segon lloc, perquè, com sempre, una idea d'uns pocs s'ha estès, remodelada i enriquida (actualment està en aquest procés), i s'ha concretat en organitzacions de massa, on els membres poden fer diferents serveis sense cap necessitat de compartir les idees i els comportaments d'estil de vida —hippy, vegetarià, profètic o heroic—, que abans semblava que es demanaven als pacifistes. La constitució de partits verds (com l'alemany) i la incorporació del tema en els partits tradicionals ha tingut un paper important en aquest sentit.

Crec, doncs, que els moviments pacifistes apunten cap a una qüestió bàsica i cap a una aspiració que defineixen més la persona humana. D'aquesta manera la pau deixa de ser una paraula per a fer sortir quan postulem un ideal social, i es converteix en un treball i una lluita (com la paraula llibertat s'hi ha convertit, gràcies

als moviments d'alliberament). Ara bé, el moviment pacifista, al meu entendre, té unes mancances o, millor dit, uns desafiaments.

1. Molts dels qui participen en organitzacions o manifestacions pacifistes provenen de les capes mitjanes (tècnics i professionals més o menys ben situats), les quals tenen una consciència bastant alta de la gravetat del problema. Són gent jove, o entre trenta i quaranta anys, que ja és bo que hagin trobat en el moviment pacifista una alternativa política al seu desencant dels partits tradicionals. Però, si el moviment obrer organitzat (especialment als sindicats) no participa en el treball per la pau, si els obrers no són presents a les activitats pacifistes, si les organitzacions pacifistes no connecten amb els partits, i si els partits no se sensibilitzen suficientment sobre el tema, penso que serà difícil que hi hagi resultats operatius socials. Perquè, en el fons, hi ha una qüestió econòmica i política global que els partits veuen o poden veure i afrontar, i, per altra banda, el pacifisme pot restar colapsat, o no arribar als darrers plantejaments, si no hi són presents els treballadors conscients, els qui estan convençuts que la futura societat de pau serà una societat amb un autèntic socialisme.

2. El moviment pacifista hauria de tenir en compte (i, per tant, solidaritzar-s'hi realment) els moviments d'alliberament del Tercer Món i el patiment dels llocs

de la fam, ja que en aquests llocs cada any cauen «bombes atòmiques» que maten quaranta milions de persones per manca de menjar. Si no, el moviment pacifista pot quedar reduït a l'àmbit occidental, als països més o menys rics, i convertir-se en una de les darreres formes de la ideologia i la pràctica benestants de la nova petita i mitjana burgesia, que al cap i a la fi viu perquè el Tercer Món hi ha una explotació molt forta.

3. El moviment pacifista ofereix nous mitjans de lluita social i unes noves maneres, més espontànies i autogestionàries, d'organitzar-se, que donen creativitat i imaginació a les organitzacions tradicionals i fins i tot les poden posar en qüestió. Ara bé, sovint l'assembleisme és exagerat i es converteix en carismatisme, o fins i tot en dictadura d'uns pocs polititzats, més o menys camuflada, cosa que podria dividir i fer caure el moviment. Per això crec que aquí també és important l'aliança amb els partits, els quals poden ser recreats al seu interior i alhora donar perspectives polítiques al moviment, i així continuar la democràcia.

4. El moviment pacifista ofereix als cristians una possibilitat de treball i de compromís sociopolític interessantíssima, molt més relacionada que altres amb la construcció del Regne de Déu. Possiblement caldria afirmar que la credibilitat de la nostra fe i de la creença en la vida, i en la

vida per sempre, passa avui per la participació real i activa dels cristians en la lluita per la pau. El moviment pacifista està obert, i podria obrir-se encara molt més, als ambients cristians, però també depèn d'ells. Molts pacifistes poden descobrir, a partir de la presència dels cristians en el treball per la pau, que la veritable pau és un conjunt harmònic, encara que amb conflictes, format per la *reconciliació* amb un mateix, amb els altres, dintre les relacions home-dona, amb la natura i amb Déu, que és el qui dona la pau.

Joaquim Cervera

AJUDAR EL TERCER MÓN

¿Què en penses de la campanya del 0'7 % del PIB per al Tercer Món?

Un gest de justícia distributiva

Sóc membre del Secretariat de Justícia i Pau de Girona i conec bastant bé la campanya «Objectiu 0'7 %». La proposta general de la campanya em sembla bé, tot i que —personalment— considero que només és un punt de partida i que no s'ha d'entendre mai com una ajuda dels països rics als països

pobres, sinó com un gest de justícia distributiva, de tornar-los part del que els hem agafat prèviament.

Penso que si el govern de l'Estat espanyol complís el compromís de la campanya s'hauria fet un notable pas endavant. Ja estaria content que doblés la quantitat que va donar l'any passat i que queda molt lluny del 0'7 %.

També penso que la campanya ha servit per a fer una bona feina de desvetllament a nivells populars: grups parroquials, associacions de veïns, escoles, centres culturals, grups de joves... i que també ha servit per a veure les contradiccions d'alguns polítics que quan eren a l'oposició deien una cosa i quan tenen el poder en fan una altra.

Pel que respecta a l'Estat espanyol, em dol l'escassa voluntat de cooperació internacional demostrada pels diversos governs democràtics. No s'hi val a fer retrets a UCD o al PSOE: crec que tots en són responsables. Diputats i senadors en són responsables directes i cal fer-los-en retret. Uns amb el seu silenci, d'altres amb l'incompliment de la seva paraula estan contribuint al fet que Espanya no compleixi els seus compromisos internacionals. No solament que no els compleixi, sinó que, atenant-me a les dades que conec, hagi disminuït la seva aportació econòmica els darrers anys. Quina vergonya!

També em dol que el govern de la Generalitat no hagi fet cap gest

públic, com a govern català. En aquest sentit em sap greu que no hagi donat suport decididament i des de bon començament a la proposta sorgida com a conseqüència de la campanya 0'7 % i feta per ajuntaments catalans de crear un Fons Català de Cooperació al Desenvolupament.

Personalment em dol molt que els socialistes que es presentaven amb una certa aureòla ètica, de transformació de la societat per camins de major justícia social, solidaritat, etc., hagin caigut tan ràpidament en actituds i comportaments eminentment utilitaristes i pragmàtics.

Salomó Marquès

Qui ajudarà el Tercer Món?

Quan Justícia i Pau va engegar la Campanya «0'7 % del PIB per al Tercer Món», sabíem que ens llançàvem a una aventura utòpica.

Ja l'any 1960, l'Estat espanyol havia subscrit l'acord de les Nacions Unides de destinar aquesta quantitat del 0'7 % del Producte Interior Brut per al Tercer Món. I ho va ratificar l'any 1970. I, res de res. És veritat que no vam pas ser els únics. Però això no és un consol.

Nosaltres esperàvem que, amb el govern democràtic, les coses començarien a fer-se realitat. Però el govern Suárez va fugir d'estudi. Vam pensar que potser amb el govern socialista començaríem

a posar fil a l'agulla. Però endebades. Els socialistes s'han excusat exquisidament, argüint no sé quins problemes econòmics nacionals.

Però és que el nostre calvari no ha acabat aquí. El Secretariat de Justícia i Pau de Girona va endegar la idea de la creació d'un Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. Alguns Ajuntaments s'hi van adherir, en especial el d'Arbúcies, que ha estat pioner i modèlic en aquest afer. Però els grans ens han anat donant excuses de mal pagador. La Federació de Municipis, l'Associació de Municipis, i la mateixa Generalitat s'han anat excusant, l'un darrera l'altre. Algú ha arribat a la conclusió que tot és qüestió de prota-

gonisme; que hom només potencia allò que és rendible políticament o pel que fa a imatge. I em veig empès a dir que potser sí que és veritat. Fins i tot algunes organitzacions catòliques no ens han ajudat massa.

L'Ajuntament de Girona, ple d'amics nostres, no ens ha ajudat gens. I això ens ha dolgut, i ens ha acabat de convèncer del fet que, en política, no hi ha amics; només hi ha aliats estratègics.

I també ens ha empès a refermar la llibertat de la nostra opció cristiana enfront de qualsevol poder constituït. Perquè veiem que tot poder, per principi, és poc net.

Aquesta és la força de l'opció cristiana, independent de qualsevol poder constituït.

Quim Pla

ELS JOVES

ELS JOVES I LA PAU

¿Quin tipus de pau et sembla que volen els joves de casa nostra?

La pau vol dir viure en una societat diferent

Per als joves de la classe obrera i popular, que són els que més conec, la pau està en contraposició a gran quantitat de les coses que viuen diàriament: l'atur, que comporta una problemàtica econòmica i de perspectives de futur; la incomprensió per part dels adults, que provoca conflictes familiars; la manca de condicions dels barris i els pobles per a una vida digna; la marginació i la manca de protagonisme (ningú no fa cas dels joves, per exemple, quan diem que no volem pertànyer a l'OTAN), etc. I bé, l'explotació consumista, que porta a l'individualisme, la soledat, la infelicitat, i tota aquesta agressivitat que ve d'una societat violenta no deixen lloc a la pau.

La conquesta de la pau, doncs, passa per la solució de tots aquests problemes que tenen plantejats els joves.

Per als joves, la pau vol dir viure en una societat on hi hagi unes relacions, tant personals com interpersonals, no violentes: més

solidaritat en contra de l'individualisme, més igualtat i justícia, una relació més ecològica entre l'home i la natura, unes relacions internacionals de respecte i solidaritat i no d'interessos, etc. Tot això comporta un canvi profund de la nostra societat que cal anar transformant.

Treballar per la pau vol dir anar canviant tota aquesta realitat d'injustícia que vivim els joves cada dia.

Salvador Clarós

Els joves són, en general, els testimonis profètics de la pau

Es difícil parlar en nom de tots els joves «de casa nostra». Suposo que caldria distingir entre diferents sectors juvenils o «tribus». Crec que, en general, existeix un sentiment difús d'antimilitarisme i en favor de la pau. Encara que només sigui com a rebuig dels fets bèl·lics que ens arriben a través dels mitjans de comunicació. O també com a protesta contra el servei militar obligatori, que no volen fer. Potser només un petit sector, molt reduït, pot considerar-se conscienciat, és pacifista i militant del pacifisme.

Són els que es declaren objectors, munten associacions o actes contra la guerra i lluiten, d'alguna manera, per la pau.

Després hi ha una altra minoria també pacifista per convicció, però que dubta del que caldria fer davant una agressió externa o un règim tirànic que s'imposa per la violència. Es pregunta si és justa una guerra defensiva, una guerrilla contra l'invasor, el terrorisme contra l'opressió, etc.

Després hi ha una gran majoria que, a nivell individual, no resisteix el pes del poder i és fàcilment manipulable per una propaganda mitificadora de valors patriòtics, militars, xovinistes, etc. És aquesta majoria que a voltes deixa esclatar col·lectivament la seva protesta —en un festival de rock, per exemple—, però que no està organitzada i acaba fent sense massa reserva el servei militar o el que convingui.

Sovint, crec, la majoria de joves s'obliden de plantejar el problema de la pau i el fenomen de la guerra en relació a d'altres problemes, com la consideració de la part agressiva de la naturalesa humana, les condicions concretes de vida dels pobles i les persones, o l'estructura econòmica internacional actual. Potser tampoc no els toca a ells d'aprofundir aquests temes, que, forçosament, matisen i concreten les condicions de pau sense mitificacions. Però, en general, ells són els testimonis profètics de la pau com a objectiu de la supervivència de tota

la humanitat i també són la veu que ens recorda que la justícia entre els homes pot ser un fet.

Salvador Juncà

L'OBJECCIÓ DE CONSCIÈNCIA

¿Com valores l'objecció de consciència al servei militar, el moviment dels objectors i la legislació vigent?

Treballar per la pau en una situació jurídica clarament insuficient

No hem de pensar que l'objecció de consciència és un fet nou. Deixant al marge el món antic, on podem reconèixer una primera referència a l'objecció (Antígona, la tragèdia de Sòfocles), és en la tradició hebraica i en el missatge cristià on en trobem veritables manifestacions històriques. Així, podem citar el martiri dels set germans Macabeus (2 Macabeus 6 i 7) i la conducta del profeta Daniel enfront de l'emperador Darius (Daniel 3 i 6). Però és Jesucrist el qui referma l'anhel de pau universal i l'exigència d'ajustar les conductes als dictats de la consciència personal.

Malgrat tot, en el decurs de la

història, la violència i les guerres s'han intensificat i sofisticat de tal manera que semblen imparables, la qual cosa ha provocat durant el segle xx uns corrents a favor de la pau, el desarmament i l'objecció de consciència al servei militar. Aquestes inquietuds han arribat, també, al si de l'Església Catòlica. Se'n fa ressò el Concili Vaticà II, en proclamar, a la constitució pastoral «*Gaudium et spes*», que les lleis han de tenir en consideració els qui es neguin a prendre les armes per motius de consciència i acceptin servir la comunitat humana d'una altra forma.

Per tant, l'objecció de consciència, avui, és treballar per la pau universal.

I aquest sentiment de pau ha arrelat de tal manera que prenen l'opció de l'objecció de consciència joves de totes les classes socials, d'ideologies antagòniques, creients i agnòstics, escoltes i punks, universitaris i pagesos... Amb unes altres paraules, el moviment dels objectors de consciència és tan heterogeni en les motivacions personals, que cap partit polític, cap dogma, cap associació o cap grup de persones no pot autoanomenar-se representant únic dels objectors de consciència. Perquè la riquesa de l'objecció està en la capacitat d'unir persones molt diferents, que mantenen una postura comuna: no realitzar el servei militar.

Ara bé, l'acceptació que els Estats fan d'aquesta postura no és

homogènia, ni en el seu significat ni en les seves conseqüències. Així, en el cas de l'Estat espanyol, el tractament legislatiu que rep l'objecció de consciència l'equipara a les altres causes d'exempció del servei militar obligatori, tot ignorant que l'objecció és part integrant del Dret a la Llibertat Ideològica. I això suposa una transgressió dels punts següents: l'article 16.1 de la Constitució Espanyola, de 1978; l'article 18 de la Declaració Universal dels Drets de l'Home, de 1948; l'article 18 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics, de 1966; l'article 9 de la Convenció Europea per a la salvaguarda dels Drets de l'Home i les seves Llibertats Fonamentals, de 1950, i la Resolució 337 de l'Assemblea Consultiva del Consell d'Europa.

En conseqüència, la legislació vigent sobre l'objecció a l'Estat espanyol s'ha de valorar, des d'un punt de vista jurídic, com insuficient, en no recollir-la com el que és: un dret fonamental de la persona humana. En aquest sentit ha estat presentat recurs d'inconstitucionalitat pel Defensor del Poble, davant el Tribunal Constitucional, contra les Lleis que desenvolupen l'objecció de consciència, actualment en tràmit.

Albert Ferrer Arpi

Encara són pocs els objectors. El cristià, ¿pot no ser objector?

L'objecció de consciència al servei militar la valoro molt positivament. Crec, però, que encara són pocs els objectors. Quants més siguin més fàcil serà que es plantegi a fons la funció de l'exèrcit i del servei militar en el nostre país.

Pel que fa a la legislació vigent, crec que és pobra i esquifida. Certament és positiu que hi hagi una normativa: abans hi havia una enorme llacuna jurídica que permetia qualsevol tipus d'acció. Però després de tant de temps de parlar-ne, després de tanta discussió, podien haver fet una llei més progressista! S'han quedat curts. Por?, actitud possibilista?... Ja fa molts anys que diferents entitats i organismes —entre ells Justícia i Pau— demanaven una llei per un servei civil substitutori, molt més avançada que l'actual.

Parlant de l'objecció de consciència voldria cridar l'atenció sobre un aspecte que considero que té la seva importància i del qual no s'ha parlat gaire. És un aspecte que afecta molt directament els cristians (m'agradaria tant que els nostres bisbes el proclamessin ben fort als quatre vents!). En la nostra societat es declara objector aquell que no vol agafar les armes i no vol fer un servei militar. Es considera la cosa més normal del món que un jove dediqui un temps de la seva vida a fer un servei militar. I jo em pregunto:

des d'una òptica cristiana no hauria de ser al revés? És a dir, ¿no haurien de ser els joves cristians que volguessin fer el servei militar els qui haurien d'invocar la seva consciència? Partint de la base que el cristià és constructor de pau, és el qui agafa les armes, el qui fa un servei militar, qui ha de donar explicacions públiques; és aquest el qui ha de fer recurs a la seva consciència i no pas al revés, com passa ara.

Em sembla que és un tema suggerent i que cal aprofundir-hi. Crec que l'Església catalana podria fer una bona aportació si aprofundís en aquesta línia. Els moviments i grups de joves cristians, els seus caps i consiliaris, poden ajudar concretament a desmilitaritzar la nostra societat.

Salomó Marquès

Els cristians, ¿hem estat educats en la guerra o en la pau?

El director del Secretariat de Justícia i Pau de Girona, en Salomó Marquès, en una conferència sobre qüestions militars relacionades amb l'opció cristiana, va fer aquesta afirmació, parlant de l'objecció de consciència: «Des del punt de vista cristià, els qui s'haurien de justificar a l'hora de prendre les armes, no haurien de ser els objectors, sinó els qui decideixen fer la mili. El cristià és, per

principi, pacifista. I fa objecció quan decideix prendre les armes, no quan es nega a fer el servei militar».

L'enrenou produït per aquesta manifestació va ser notable. El nostre públic no està acostumat a uns aitals raonaments. Ha estat educat en la guerra i no en la pau. Ha vist com els Bisbes beneïen els canons i les guerres. Ha sentit a parlar de guerres justes i de guerres injustes. Ha vist com hom ha beneït la guerra civil espanyola, posant-li el nom sacral de «croada». Ha vist, darrerament, com el Papa empenyia la canonització dels «màrtirs» espanyols, assassinats pels republicans.

El nostre públic catòlic no té estómac per pair un raonament com el d'en Mon Marquès, Director de Justícia i Pau de Girona.

I és que, catòlicament i cristianament parlant, ens han educat en un pregon maniqueisme. El que és dolent en un costat és bo en l'altre costat. I vice-versa. Es pot ser caritatiu i, ensems, robar als obrers de l'empresa; això no obsta per ser un bon catòlic.

Amb molt de respecte, m'atreviria a dir que el mateix Papa actual sembla que abona aquesta actitud, quan ens dóna a entendre que prefereix un dictador de dreta, cruel i opressor, amb tal que sigui catòlic i home de missa, abans que un govern democràtic d'esquerreres, que s'esforça per ajudar els més pobres, si aquest govern tira cap al socialisme i, especialment, cap al marxisme o co-

munisme.

Aquesta és una de les paradoxes del nostre catolicisme. Segons per a qui, «foc he vingut a calar a la terra». I, segons per a qui, «si et peguen a la galta dreta, para-li també l'esquerra». ¿Dos pesos i dues mesures, segons els interlocutors siguin de dretes o d'esquerreres?

No ho sé. En tot cas, són coses que cal preguntar-se en veu alta.

Quim Pla

SERVEIS CIVILS

Enumera possibles serveis civils substituïdors per als objectors de consciència.

Serveis d'infraestructura realitzats en institucions d'utilitat pública

En primer lloc, penso que qualsevol servei civil substituïdori del servei militar obligatori pot comportar una competència il·lícita a empreses o grups que desenvolupen llur activitat dintre del que s'anomena «economia social». També cal tenir en compte que un servei civil pot prendre llocs de treball a professionals d'aquests serveis, per exemple, a assistents socials, ajudants tècnics sanitaris, monitors juvenils, etc.

Per això crec que cal filar prim a l'hora de decidir quines són les institucions que poden acollir objectors amb servei civil substitutori. Aquestes institucions haurien de ser «homologades» com d'utilitat pública i no perseguir el lucre com a objectiu (finalitat pròpia de les empreses normals), tal com, de fet, ja regula la llei de l'Objecció de Consciència.

I també pel mateix motiu d'evitar la concurrència amb llocs de treball possibles ara o en el futur, caldria donar a les feines que fessin els objectors un contingut manual o d'infraestructura, i no de tècnics o educadors o d'especialistes, tot i que això vulgui dir desapropiar a vegades la capacitat i la preparació personal dels

qui accedeixin a aquests serveis.

Els llocs o les institucions que podrien acollir joves per al servei civil substitutori podrien ser dels tipus següents: la Creu Roja, Serveis de Protecció Civil, serveis públics de «vigilància ecològica» (com la prevenció i l'extinció d'incendis forestals, la vigilància de parcs naturals o reserves d'animals, etc.), serveis educatius infantils i juvenils de colònies i campaments, assistència social d'aquells municipis o institucions que la tinguin organitzada, etc.

Aquestes institucions haurien de pertànyer a l'Administració Pública o estar-hi en conveni, o tenir, si són privades, alguna mena de reconeixement d'utilitat pública com ja he mencionat abans.

Salvador Juncà

CRISTIANS I ESGLÉSIA

L'EVANGELI I LA PAU

¿Consideres que l'Evangeli urgeix el cristià d'avui a prendre actituds pro-fètiques sobre la qüestió de la guerra i de la pau?

Jesús ens ensenya a trencar l'inici de l'espiral de la violència

Quan llegim l'Evangeli amb una idea fixa, a vegades quedem desorientats perquè hi ha passatges que semblen contradir els valors que en un moment donat ens interessa fer ressaltar; i és perquè Jesús va al fons de l'home i pren la vida en la seva globalitat. Cap valor no és absolut per ell mateix.

Buscant sobre la qüestió de la pau, ens podem trobar amb les paraules: «Foc he vingut a calar sobre la terra, i com desitjo que sigui encès... Un penseu que he vingut a donar la pau a la terra? De cap manera, us dic, sinó la divisió» (Lc 12, 49-53). O bé amb passatges on Jesús discuteix amb els fariseus, i no és gaire diplomàtic, car els encén d'ira en posar-los cruament davant la seva hipocresia, els fa enrabiats en desacreditar-los davant la gent tot fent perillar el seu «status» (Mc 7, 1-13; Lc 11, 37-54; Lc 13, 10-17; Jo 2, 13-16). Ell mateix utilitza la vio-

lència per foragitar els mercaders del Temple (Mt 21, 12-13; Jo 2, 13-16).

La violència de Jesús, però, va contra allò que ens esclavitzava i anul·la la nostra persona, allò que ens porta a adorar el prestigi, el diner, el poder..., allò que, en definitiva, és l'origen de tota violència: l'orgull, l'egoisme, l'afany de possessió.

Jesús estima la gent, té compassió de la gent, també dels estrangers (Mc 6, 34; Mc 8, 1-10), i no va ser partidari de la violència ni per causes justificables: es va exposar a perdre Judas no seguint els camins que aquest hauria considerat més eficaços i que en tot cas haurien estat més contundents, va fer embeinar l'espasa a Pere (Mt 26, 51-52) quan anà a defensar-lo dels qui venien a prendre'l. Ensenya a estimar els enemics, a parar l'altra galta, a no entrar fàcilment en conflicte per defensar les nostres propietats (Mt 5, 38-48); és a dir: ens ensenya a trencar l'inici de l'espiral de la violència.

Ens diu: «Benaïrats els qui fan obra de pau, perquè seran anomenats fills de Déu» (Mt 5,9). No és certament aquesta la pau dels poderosos (que sovint s'assembla a la pau dels cementiris); és una pau que es construeix a base de justícia, respecte a la per-

sona, confiança, col·laboració, fraternitat, solidaritat.

No sé si a l'antiguitat o a l'Edat Mitjana hi ha hagut guerres justificables; però de segur que, encara que les motivacions ho poguessin ser, els fets desencadenats devien comportar grans injustícies i degradació.

En l'actualitat, alguns poderosos diuen que preparen la guerra per preservar la pau: la preparen amb armes convencionals d'enorme poder de destrucció, armes químiques, bacteriològiques i l'arma atòmica (i altres). La pau que volen preservar és una pau en què uns pocs tenen un poder enorme i dos terços de la humanitat sofreixen l'escarni de la fam i tota classe de mancaments.

La nostra consciència de cristians ens ha de portar a ser «constructors de pau» allà on ens trobem, lluitant per la justícia i construint la convivència i la fraternitat, però també ens ha de portar a plantejar-nos la col·laboració amb els qui pressionen contra la guerra, l'armamentisme, el militarisme o els blocs militars.

Josep Sánchez Bosch

CAMINS D'ACCIÓ

¿Podries suggerir camins i possibilitats d'acció i de treball per la pau, atenent als cristians que es pensen que no hi poden fer res o que no saben com posar-s'hi?

Donar diners, informar-se, participar, adherir-se a un grup

En primer lloc, cal convèncer-se que sí, que s'hi pot fer alguna cosa, encara que a vegades això no es veu fins que un no s'ha posat en alguna activitat o organització per la pau. La filosofia de fons (la mística, si voleu) consisteix, per un cantó, en una gran confiança en el poble i en la seva força (com en el cas de la guerra del Vietnam, en què després d'uns anys de lluites, vagues, manifestacions, cançons, festivals de música, etc., el poble dels EUA la va aturar), i per l'altre, en la confiança en les petites accions, les quals es transcendeixen a elles mateixes, anticipen el futur i el preparen i creen les condicions per a un altre clima i una coordinació que es va enfortint. En el fons, ambdues confiança coincideixen a creure que el Regne de Déu es va construint amagadament, perquè Ell és viu. És a dir, per a qualsevol cristià el gest de pau que fa a l'eucaristia amb el del seu costat no pot ser un acte convencional, sinó l'expressió d'un compromís constant i concret.

Quins camins i compromisos

possibles hi ha, doncs? Exposaré, amb brevetat i claredat, diferents possibilitats, d'un mínim a un màxim.

1. *Donar diners*, com a forma de solidaritat, a alguna institució que treballa per la pau (Justícia i Pau, per exemple) o per eradicar la fam del món (Mans Unides, Intermon, etc.). Això fins i tot pot anar acompanyat del testimoni de l'objecció fiscal davant l'impost sobre la renda, per tal que l'Estat no utilitzi els nostres diners en despeses militars.

2. *Informar-se dels grups i organitzacions* que treballen per la pau, al mateix poble, barri, ciutat o a tot el país, i saber què fan. Hom podrà trobar, també, informació a les entitats següents: Associació de Nacions Unides (amb la qual estan connectades moltes de les Comissions per la Pau i el Desarmament de barris i pobles), Coordinadora per la Pau i la Llibertat, Coordinadora per la Desnuclearització i el Desarmament de Catalunya (amb la qual estan relacionades moltes comissions de base), comitès Anti-OTAN, comitès ecologistes, objectors de consciència, comitès antimilitaristes i la Coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes, que intenta aglutinar tot el moviment pacifista.

3. *Participar a les activitats* que promouen aquests grups: manifestacions, cine-fòrums, campanyes econòmiques, col·locació de cartells, xerrades, seminaris de formació, jornades i setmanes per

la pau als col·legis (amb cants, música, poesies, dibuixos, exposicions, festes, etc.), projecció de pel·lícules de dibuixos animats, exposicions itinerants, etc.

4. *L'ideal per a un cristià*, més que crear una comissió per la pau a l'interior de la parròquia o del moviment, és adherir-se com a membre actiu a la comissió o al grup que hi hagi al barri o al poble, després d'haver-se informat prèviament i haver participat en alguna de les seves activitats.

De tota manera si això fos difícil (perquè no hi ha cap comissió, o perquè no funciona o perquè costa de sortir de l'ambient catòlic en un principi), no es pot descartar que de moment uns cristians d'una parròquia creïn, per exemple, un grup de Drets Humans, de Tercer Món, o de la Pau, amb una sèrie d'activitats de sensibilització dels altres cristians (amb celebracions, xerrades, catequesis d'adults, pregàries, revisions de vida, etc.), amb tal que a la llarga es vagin integrant en d'altres organitzacions semblants de la societat civil o pel cap baix es vagin independitzant de la parròquia.

Un cristià pot també oferir hores del seu lleure a alguna institució més global que treballi en aquest tema, o dedicar-se especialment a la sensibilització dels cristians més propers, sense deixar de conscienciar sobre això els companys de treball, la família, els veïns, i enmig de les organitzacions on està compromès (sin-

dicats, partits, moviments, etc.), car el moviment per la pau tindrà futur a mesura que s'alii amb els altres moviments d'alliberament: els tradicionals, com el moviment obrer, i els nous, com l'ecologista i el feminista.

Joaquim Cervera

¿Què es podria fer per sensibilitzar les parròquies i les comunitats cristianes sobre el tema de la guerra i de la pau?

Primer de tot, donar-li entrada al culte i a la catequesi

1. La sensibilització per la pau ha de comptar, d'entrada, amb el fet que, actualment, les comunitats cristianes mantenen un discret oblit de les grans qüestions ètiques, que són les que interessen els joves i el món cultural en general, i que per a un cristià són la credibilitat de la seva fe. S'ha esdevingut que la catequesi s'ha recentrat en les qüestions que podríem anomenar més religioses, i ha deixat de banda —o no hi acaba d'arribar mai— les de compromís ètic cristià. No es té prou assumit que el treball per la pau i la justícia, els drets humans i la reconciliació, forma part integrant del mateix contingut de la fe (vegeu els grans textos del Magisteri més recent). Igualment passa amb el culte: el moviment litúrgic purista ha exagerat la ritualització de

les celebracions, i ara s'esdevé que, quan els cristians de massa no vénen a quasi res més que a les celebracions, no els podem comentar cap altra cosa que unes lectures excessives, a vegades complicades, i que l'homilia s'esmerça a intentar de fer entendre «exegetícament», que és dir tant com «arqueològicament». Dificilment «la vida» —entengueu la pau i la justícia, perquè això avui ens preocupa— entra prou en les nostres celebracions. Cal molta renovació de les dues grans instàncies de la vida ordinària de les comunitats, la catequesi i el culte. D'entrada, convèncer-nos que pau i justícia són ineludibles, i després cercar camins possibles d'acció.

2. Amb les dificultats intrínseques a tot pronunciament, cal bandejar uns neutralismes de les comunitats que no fan sinó entorbolir els continguts cristians. Cal l'esforç de vincular la fe a moltes qüestions que per a la majoria dels cristians —i també o sobretot per als responsables de les comunitats— són «polítiques». Si calen pronunciaments respecte a l'avortament o l'educació escolar, ¿per què no respecte a l'OTAN o a les causes de l'atur? Per fer aquests pronunciaments i no quedar-se en pures paraules o gestos, cal acudir als laics competents: ¿voleu dir que es consulta gaire els laics que hi podrien entendre? ¿Es té com a nord el servei als pobres i a la veritat, o més aviat voler quedar bé, o que

ningú no es pugui molestar? La por és sempre mala consellera, sobretot en ordre a ser fidels a Jesucrist.

Calen pronunciaments que vagin acompanyats de fets de conversió, d'obertura de camins d'esperança. I comprendre que avui la reflexió cristiana es va fent en diverses instàncies, des d'esglésies locals i parròquies, fins a conferències episcopals amb accents diferents —per exemple, en el tema de la pau és força diferent el que han dit els Bisbes dels EUA del que han dit els de França— i el mateix magisteri papal. No amagar aquesta diversitat, i oferir-la al pensament i a la decisió dels cristians, és tractar-los de madurs i responsables. I sobretot, no apagar mai l'esperit profètic que pugui suscitar l'Esperit.

3. En concret, m'atreveixo a suggerir *alguns camins d'acció* en ordre a aquesta sensibilització sobre la pau:

— Aprofitar més la *Diada Mundial de la Pau*, establerta per Pau VI, tot i que s'escau en una diada difícil (Sta. Maria Mare de Déu, cap d'any...): té un lema cada any i el Papa ofereix un missatge a la consideració de tots. ¿Per què no trobar-se els qui puguin, sense destorbar les celebracions nocturnes, per pregar i reflexionar sobre la pau? Dedicar-hi més temps a l'eucaristia solemne del dia 1?

— Muntar al llarg de l'any —Advent, Quaresma?— una set-

mana per la pau, i anar-la fent cada any, fins que esdevingui «tradició» (com passa amb les missions, etc.). En aquesta setmana tots els grups de reflexió o d'acció, la catequesi, els esplais, els moviments de joves o d'adults, tots treballen uns mateixos temaris i els posen en comú en alguna vetlla de pregària, i en l'eucaristia dominical. Es pot acompanyar d'alguna exposició gràfica sobre la pau, o alguna conferència.

— Mantenir una *cartellera*, constantment renovada, a l'atri de les parròquies, que informi dels llocs on no hi ha pau, dels presos de consciència que Amnistia Internacional apadrina, de comunitats del Tercer Món amb qui la parròquia es vincula, o de treball fet sobre el Quart Món a Catalunya... Tot val per tal de sensibilitzar sobre la pau, i per fer-ne *pregària*. La pregària per la pau ha de ser una aportació específica que els cristians podem fer. No l'hem de menystenir. I hem de creure que anirà calant en els esperits, i esdevindrem més fermament pacífics i pacificadors.

— A totes les diòcesis catalanes hauria d'existir la *Comissió diocesana «Justícia i Pau»* que anés desvetllant els cristians i pogués ser la veu de la comunitat en aquests temes. Pau VI invitava així totes les Conferències episcopals, i al nostre país aquell desig ha anat prenent l'estil diocesà. Cap diòcesi no pot dir que no l'afecten aquestes

qüestions. I igualment hem de tornar a crear els *grups* cristians de defensa i promoció dels drets humans, grups de tercer món i altres. Si la caritat és essencial, també ho són la justícia i la pau. Calen laics? Doncs promovem-los, i destinem-hi esforços! I que es pugui treballar més conjuntament amb altres institucions d'ajuda fraterna.

— Vetllar que en les nostres *catequesis* —des de les d'infants a les familiars, i les de joves i adults— es puguin arribar a tractar els temes de moral cristiana, i donar ajuda per viure amb criteris evangèlics. Igualment, que els *equips de litúrgia* locals tinguin ben presents aquests problemes i els facin objecte de la seva pregària i celebració. Que a través del culte i de la catequesi, així com als grups de reflexió, revisió de vida, equips de moviments apostòlics, etc., tothom s'eduqui per a la pau, i esdevingui educador per a la pau. La comunitat cristiana, amb la seva influència sobre les consciències, ha de fer una *opció clara per la pau i la justícia*.

— L'economia de les comunitats (i la de cada creient) ha de comptar amb un element de solidaritat. Pels pobres i per les institucions que defensen els pobres i els seus drets. ¿No podem fer més, tots plegats, per col·laborar a les campanyes del 0,7%, donant exemple que ja ho complim? Pau és solidaritat, i les comunitats, per més recursos

que necessitin, no poden oblidar els qui encara tenen menys que elles.

— No podem silenciar els cristians més agosarats en tots aquests temes: els *objectors* de consciència i els *objectors* fiscals als impostos per armaments. ¿Creieu que són prou escoltats i valorats a les comunitats? ¿I no són ells els més arriscats? Cal anar creant un clima no violent entre els cristians, que significa acció i valentia, però a la manera de Jesús. Sostenir-los, acompanyar els cristians objectors és una tasca ineludible de la comunitat cristiana.

— I no deixar de bastir ponts de col·laboració amb *altres instàncies* no confessionals també *sensibilitzades* per la pau i els drets humans, deixant al marge afany de protagonisme en solitari, o purismes excessius i desqualificadors. La credibilitat de la comunitat cristiana és més viva quan aprenem a treballar amb els qui també hi estan interessats, i així establim ponts de col·laboració i d'evangelització. Si fem camí plegats, podrem explicitar el perquè del nostre camí per la pau, que és una exigència del seguiment de Crist, humil i pobre, pacífic i no violent.

Joan-Enric Vives

ORGANITZACIONS

¿Coneixes organitzacions cristianes que treballin per la pau? Què n'esperes?; com ho valores?

En recordaré algunes, que representen possibilitats serioses d'un treball per la pau

Cristianisme i pau tenen molt en comú. Des del punt de vista estructural es pot parlar d'una doble participació: presència de cristians —individualment i col·lectivament— en el moviment pacifista i creació en el si de les esglésies de moviments i entitats en favor de la pau.

Aquest conjunt de voluntats es manifesta en formes i espais variables: fer-ne un recull exhaustiu és impossible; val la pena, però, recordar el nom i l'especialització d'algunes de les organitzacions sorgides.

Dins l'àmbit catòlic són prou conegudes Justícia i Pau i Pax Christi. JUSTÍCIA I PAU, nascuda arran del Concili Vaticà II i estructurada per diòcesis, és oberta també als problemes de drets humans, de marginació i de desenvolupament, però manté una especial prioritat pels problemes derivats de la cursa d'armaments i del perill nuclear: els seus vincles amb les conferències episcopals la col·loquen en un lloc privilegiat a l'hora d'aconsellar posicionaments cristians enfront d'aquests gèneres de qüestions.

PAX CHRISTI neix poc després de l'acabament de la II Guerra Mundial i es qualifica com a Moviment Internacional Catòlic per la pau. La seva actuació —típica d'un moviment de base— es produeix, quant al desarmament, a tres nivells: contactes amb esglésies i grup cristians de l'Europa de l'Est, campanyes dirigides a l'opinió pública de les diferents seccions estatals i programes de formació i d'experiències entre militants joves de cada país.

EL CONSELL MUNDIAL DE LES Esglésies, fundat l'any 1948, malgrat no ésser una institució amb objectius específicament pacifistes, impulsa una notable quantitat d'iniciatives en el si de les esglésies membres (fonamentalment protestants, anglicans i ortodoxos).

També amb dimensió ecumènica, podem esmentar el MOVIMENT INTERNACIONAL DE LA RECONCILIACIÓ (MIR), més conegut pel seu nom anglès *International Fellowship of Reconciliation* (IFOR), d'inspiració essencialment evangèlica. IFOR és un dels moviments més antics —data de 1914— i ha mantingut sempre un caràcter estrictament no violent.

Centrat en els medis protestants —encara que no exclusivament—, s'ha de parlar igualment del MOVIMENT CRISTIÀ PER LA PAU, amb un treball dirigit sobretot al jovent.

No es pot oblidar tampoc la referència a dues confessions cristianes especialment sensibles al fenomen de la guerra i que han

fet sovint bandera de l'objecció de consciència a l'ús de les armes i al servei militar: els quàquers i els mennonites. Malgrat no ésser considerats cristians *strictu sensu*, recordem també que els Testimonis de Jehovà refusen qualsevol tipus de participació en l'organització militar de la societat.

En països pluriconfessionals aquest panorama pot semblar dispers, però el fet és que totes aquestes organitzacions treballen coordinadament tant amb altres entitats cristianes com amb els moviments per la pau en general. Tal és per exemple el cas de la IKV, Interkerkelijk vredesberaad) holandès, punt obligat de referència del pacifisme d'aquell país.

Tres anotacions més semblen adients pel que fa als cristians en el treball per la pau:

En primer lloc, la situació als països de l'Est, on també existeixen en el si de les esglésies diferents grups i moviments compromesos en accions per la pau: ZNACK, a Polònia, i la CONFERÈNCIA CRISTIANA DE PRAGA, a diferents estats socialistes, són casos a esmentar. Aquestes organitzacions mantenen contactes regulars amb institucions similars de països de l'Europa Occidental.

En segon lloc el cas de l'Amèrica Llatina, on el tema és obviament molt difícil, per raó de la inestabilitat política i econòmica. Aquí és necessari conèixer el SERPAJ (Servicio Paz y Justicia en América Latina), d'inspiració

cristiana, coordinat pel Nobel de la Pau Adolfo Pérez Esquivel, que actua a nivells molt diferents (drets humans, problemes dels indígenes, projectes de desenvolupament, etc.) però que manté pel damunt de tot els objectius de no violència i de resolució pacífica dels conflictes.

En tercer lloc cal esmentar la CONFERÈNCIA MUNDIAL DE LES RELIGIONS PER LA PAU, que té un doble propòsit especialment atractiu: potenciar els elements pacificadors de les diferents grans religions (Islam, Judaisme, Budisme, Cristianisme) i facilitar la comprensió entre les civilitzacions lligades a cada una d'elles.

En el cas concret de l'Estat espanyol, hi ha hagut i hi ha cada vegada més, seccions i activitats concretes en favor de la pau en els diferents moviments cristians. Alguns d'ells han convertit però a la pau en eix central del seu treball: els casos de Justícia i Pau i de Pax Christi son probablement els més coneguts, si bé sembla convenient no oblidar els grups d'objectors cristians, els «amics de l'Arca» —seguidors de Lanza del Vasto— i els recentment creats «Cristianos por la Paz».

Totes les iniciatives a què m'he referit són, sens dubte, excel·lents exemples de les possibilitats «serioses» d'un treball per la pau. Treball que, com queda demostrat, no es pot desvincular d'altres projectes de llibertats públiques, de desenvolupament eco-

nòmic, d'enfrontament a la marginació, que seran òbviament uns difusors i creadors de condicions de pau. Aquestes iniciatives són per altra banda la millor eina per a superar les tradicionals timideses de l'Església jeràrquica en el moment de denunciar la bogeria armamentista, els abusos del militarisme i la irracionalitat de les despeses d'objectiu bèl·lic.

Què n'espero, d'aquestes organitzacions? Una voluntat pacient i imaginativa que ajudi a una presa de consciència del col·lectiu de fidels, que aconseguixi una acció taxativa i condemnatòria de la cursa d'armaments i dels seus catalitzadors polítics, i que amb suggeriments i propostes d'esperança sigui útil per a tots aquells que creuen en l'esdevenidor humà.

Arcari Oliveras Boadella

La fundació de l'Orde de la Mercè, al s. XIII, va ser una resposta cristiana institucional a una problemàtica bèl·lica concreta. ¿Per on podrien anar, avui, aquesta mena de respostes?

Una resposta eminentment catalana i barcelonina. ¿No en podrien sorgir d'altres?

L'exemple de la Mercè és molt significatiu: perquè és una resposta eminentment catalana, i barcelonina; perquè és una resposta concreta, material i duradora; i perquè és una resposta de l'Església, que sempre ha fet acti-

vitats substitutòries (no sols a l'Edat Mitja), i quasi bé aquesta és la seva història: intervenir positivament en la història, en la construcció de la convivència humana, com en la Treva de Déu de l'abat Oliva.

Aquesta iniciativa continua tenint, doncs, aquest atractiu, i és bo que actualment l'Església no sols faci documents sobre la pau, i es pronunciï clarament sobre la posició dels cristians davant la guerra, els blocs militars, l'armament, la fam, l'atur, i les conseqüències greus que el capitalisme més salvatge està produint en la humanitat, sinó que animi els cristians a posar-se en la tasca per la pau i en la construcció d'un altre tipus de sistema social més just, i també a imaginar respostes institucionals llançades i protagonitzades per la mateixa Església, encara que amb una certa independència, que més endavant fins i tot pot ser total.

De fet, institucions com Justícia i Pau, l'antic Agermanament, Intermon, Càritas... estan en aquesta línia. Però encara podríem imaginar més coses: unes comunitats religioses especialitzades en aquesta tasca (formades per gent compromesa en el moviment per la pau, vivint en comunitat i pobresa, i gestionant, per exemple, un casal o una capella per la pau); unes altres persones (religiosos, religioses o laics, vivint en comunitat o no) dedicades a oferir celebracions i pregàries per la pau, o xerrades

itinerants per a comunitats cristianes; unes altres que fessin de tant en tant vagues de fam per la pau, d'una manera constant i regular, o altres actes més heroics, com sentades en les bases nord-americanes o visites als caps d'Estat i ministres de Defensa; equips de mestres cristians que pensessin un pla anual per la pau a les escoles; comunitats d'objectors i de servei social; atenció als infants de països en guerra; intercanvis amb persones de països en guerra perquè estiguin un temps al nostre país, per formar-se i viure en pau. Ara, com veieu, somièm; però vés a saber...

Joaquim Cervera

ELS BISBES

¿Què t'agradaria que diguessin, o que fessin, els nostres bisbes sobre la pau?

Que escoltin la gent i que parlïn amb valentia

He treballat dibuixant còmics en una editorial popular de Madrid. Em va fascinar de seguida la seva manera de treballar. Per fer un llibre «A lo claro» s'agafa un tema: per exemple, la droga. Se'n fa un esborrany primer i es presenta a drogaaddictes, joves que han sortit de la droga, met-

ges i collectius que viuen el problema. Es torna a reelaborar el llibre. I després es passa en fotocòpies a gent de barris i altres medis, per veure si s'entén bé. Al final surt editat el llibre, fet en equip. El mateix que van fer els bisbes nord-americans amb el seu valent document sobre la pau. I el que no han sabut fer els bisbes d'aquí.

Vaig preguntar en una xerrada sobre la pau si els bisbes espanyols, en fer-se enrera en el document tan esperat, van tenir pressions del govern o del Vaticà. El conferenciant em va respondre que els nostres bisbes són prou «capaços» per ells mateixos d'haver frenat el document. Ara el bisbe Osés ha hagut de justificar en un article aquesta marxa enrera. El bisbe d'Osca diu que els bisbes han avançat en l'estudi del tema, que encara és verd; però afegeix: «no sabem cridar un no definitiu a la carrera d'armaments. Nosaltres som limitats». Precisament en nom d'aquesta limitació demanaria que consultessin la gent, com els bisbes nord-americans, com aquella editorial.

M'agradaria que els bisbes catalans es desmarquessin dels de la resta de l'Estat espanyol amb valentia, com els del País Basc. I que fossin decidits, i clars i catalans sobre aquest punt. Si els costa, ja els ajudarem. Hem de passar de l'estratègia a la profecia. S'hauria de veure clar que la pau del fuster de Natzaret no és la que «dóna el món». S'haurien

de tornar a predicar les benaurances, sense pactes ni diplomàcies. En aquest sentit segurament que serem perseguits altra vegada. S'hauria d'agafar el camí difícil de la crítica radical, ja que el nostre cristianisme s'assembla a vegades a una olla de dubtes, d'ambigüitats, de mitges tintes, d'anar fent... En concret, s'hauria de denunciar sense embuts que es gasten cada dia a casa nostra més de 2.500 milions en el pressupost militar. S'hauria de fer catequesi del primer manament de la llei de Déu, aplicant-lo a la prohibició d'armaments i de pactes militars i blocs. S'hauria de denunciar el caràcter idòlatric de l'armament i el seu negoci. Al mateix temps condemnar la venda d'armes que fem a casa nostra als països del Tercer Món. S'hauria de veure més clar que només és possible la pau si es fa justícia. Per tant, s'hauria de denunciar molt més les injustícies de casa nostra: atur, misèria, marginació del jovent, alcoholisme i droga...

El sistema sempre intenta (i ho aconsegueix bastant) crear homes i dones «a la seva imatge i semblança». Per tant, cal denunciar una i mil vegades el sistema que crea desequilibris i desequilibrats. Ell és la mare de totes les violències. Això també vol dir fer una opció clara per als i amb els més pobres de casa nostra, que existeixen de debò (potser parlem massa últimament del Tercer Món, oblidant el quart món que es

troba aquí).

Crec que hem de tenir clar que la pau no s'aconsegueix només sortint de l'OTAN, desmantellant bases i suprimint míssils. S'ha d'anar més lluny. Però s'ha de dir una paraula clara sobre tot l'anterior. Ja sé que no es tracta de fer un document més sobre la Pau, però si fos un document valent dels bisbes catalans, treballat amb la gent, ens educaria més a tots plegats per a la pau i ens donaria ànims i esperança nova. Mentrestant, que els altres bisbes de l'Estat espanyol vagin estudiant el seu document...

Pep Claparols

Els nostres bisbes i la cursa d'armaments

Fa un parell d'anys, Justícia i Pau de Girona va convidar el secretari general de Pax Christi de la Suïssa de parla francesa, Adrien-Claude Zoller. Va romanre una setmana amb nosaltres. Vam organitzar una sèrie d'actes i conferències sobre la pau i el desarmament. Adrien-Claude és un expert en aquests temes; té molta informació puix ha estat delegat diverses vegades pel seu organisme a les Nacions Unides, que tenen la seu a Ginebra, lloc de residència habitual de Zoller.

Adrien-Claude és, per un costat, un suís típic. I, per l'altre, ha rebut moltes influències del caràc-

ter llatí. Ha estat, força vegades, a Amèrica llatina, sobretot als llocs calents d'Amèrica Central. Fou redactor de l'informe de Pax Christi sobre Guatemala, Honduras, Nicaragua i el Salvador. Ha après a parlar castellà bastant bé. I ha esdevingut un xic més xerraire del que és normal en un suís.

Recordo que, en una de les llargues converses que vaig tenir amb ell, mig en francès i mig en castellà, em deia, referint-se a la qüestió dels blocs militars i la consegüent fallera armamentística defensiva: «El govern del meu país fonamenta l'increment de pressupostos militars en una pretesa defensa del territori helvètic davant d'un possible atac de les forces del Pacte de Varsòvia, de les forces de l'Est. Però, si els de l'Est no ens han atacat mai! Si alguna vegada hem rebut atacs estrangers, han estat provinents de l'Oest, especialment de França!».

No se m'havia acudit mai aquest argument «ad hominem» tan clar. Em vaig adonar de com és fàcil desemmascarar la immensa hipocresia dels nostres governs, quan parlen de la defensa d'Occident. Rússia no ha atacat gaire Occident, per no dir mai. En tot cas, s'ha defensat dels atacs occidentals. I, fora de la Segona Guerra Mundial, sempre n'ha sortit bastant malparada. I, quan dic això, que consti que no m'identifico amb el socialisme soviètic. Si algun dia em perdo, no em cerqueu a Moscou; en tot cas, cerqueu-me a Nova York. Si es tracta de

signes d'identificació, em sento més identificat amb el capitalisme occidental que no pas amb el socialisme soviètic.

El que passa és que el públic occidental, per mor de conservar la mona de la societat de consum, per mor que li abaixin el preu de la gasolina, o per mor de comprar «lliurement» el que li passi per la barretina, dirà sí a l'OTAN, a l'armament nuclear, i a les ingents despeses militars.

Aquesta és la qüestió. I això és el que haurien de denunciar els nostres Bisbes. I no ho fan, o ho fan malament i fora de temps.

Quim Pla

¿Es pot ser profeta i bisbe al mateix temps?

Des d'un punt de vista teòric (utòpic?) m'agradaria que els bisbes de la Conferència episcopal catalana fossin prou valents i decidits per a dir, ara i aquí, deixant de banda prudències, pors, conveniències, etc., que tots els cristians de Catalunya ens hem de comprometre activament a treballar a favor de la pau. Una pau que està íntimament lligada amb la justícia, és a dir, amb la transformació real de la nostra societat i del nostre món. Que ho diguessin amb valentia i que es posessin a la feina per bastir un nou ordre econòmic i social més just.

De tota manera, no sé si es pot demanar als nostres bisbes que siguin clars i valents com els profetes. ¿Es pot ser profeta i bisbe al mateix temps?

Des d'un punt de vista més pragmàtic i realista, m'agradaria molt que els bisbes catalans treballessin (amb paraules i fets) a favor de la pau i la justícia amb el mateix interès i afany amb què ho han fet en altres temes: defensant l'escola religiosa, en contra de la llei del divorci, de l'avortament, etc. Ara per ara ja estaria content.

I aquest dir i fer dels bisbes m'agradaria que fos en aspectes ben concrets i diversos, p.e., demanant la supressió del cos de capellans castrenses, fent una crida als joves a favor de l'objecció de consciència, aplicant la campanya 0'7 % als pressupostos dels seus bisbats...

Salomó Marquès

Que fossin més radicals i diguessin que construir la pau forma part del missatge evangèlic

M'agradaria que els nostres bisbes consideressin que la defensa i la construcció de la pau és una part indestruïble de la proclamació de l'Evangeli. Aquestes estan precisament referides al treball per la justícia i la promoció dels drets humans, i sense justícia i reconeixement dels drets humans no hi ha pau veritable, unes pa-

raules d'un dels Sínodes mundials de bisbes.

Paraules encertadíssimes, crec jo. Si es considera que la construcció de la pau i de la justícia és una cosa força important, de la qual un cristià no es pot sentir al cap i a la fi aliè, els resultats seran els que han sovintejat, i que em semblen clarament insuficients. En canvi, si es considera que es tracta d'una part del missatge evangèlic, aquestes qüestions han d'agafar per als cristians, i per als bisbes evidentment, una altra importància molt superior, un altre pes, una altra urgència... La diferència d'allò que es considera accidental a allò que es considera essencial.

Segur que els nostres bisbes, durant els darrers anys, han dit o han fet força coses a favor de la pau. Però, de tota manera, crec que fa la impressió que en general manca encara la veritable consciència d'allò que assenyalen aquelles paraules del Sínode, i les actituds consegüents. Ara que un altre Sínode mundial ha parlat del «maligne», jo crec que avui dia el maligne és especialment en la militarització creixent, en les falòrnies de la dissuassió nuclear, en les despeses en armament, en els complexos militars-industrials, en el comerç d'armes, en... I òbviament en les seves conseqüències d'immenses zones de fam i de misèria. Si això no és l'encarnació del mal, o el món pel qual Jesús no va voler pregar, ja em direu què és.

Resumeixo la resposta: m'agradaria que fossin més radicals.

Joan Gomis

EL VATICÀ

¿Estàs satisfet de l'aportació del Vaticà a la Pau? Què t'hi sobra o què t'hi falta?

Entre un passat deplorable i un present que Déu n'hi do

Si mirem el passat, la conducta del Vaticà en relació a la pau va ser deplorable, més i tot, ignominiosa. Només cal recordar que l'Estat Pontifici tenia exèrcit propi, aliats, adversaris i enemics. Era l'Estat de Déu al món, un Estat que hauria de resultar vencedor enfront de l'enemic perquè, per definició, es feien coincidir els interessos temporals dels Papes amb l'expansió de la doctrina de Crist. Tot plegat una aberració que cal contemplar un xic benigne, perquè no es poden judicar amb criteris del segle XX situacions que ocorregueren el segle XIV o XVII.

El present, comparat amb el preterit, és satisfactori. El present, vist en si mateix, tampoc no és gens desdenyable. L'Església, en el seu afany d'escampar l'Evangeli, ha après a conviure amb tota mena d'ideologies polítiques.

Procura, a més, col·laborar amb el seu prestigi i autoritat moral al manteniment d'aquest equilibri difícil, inestable i trencadís, que en diem pau. De tota manera, el funcionament dels mecanismes sobre els quals gira aquest equilibri depassa fins i tot els màxims responsables de mantenir-lo. La pau i la guerra s'escapen a la voluntat general i a la voluntat dels qui governen les grans potències. I, naturalment, també als propòsits del Vaticà. Essent les coses així, l'Església contribueix, i hauria de contribuir més —una contribució moral, evidentment—, a la pau sempre que recomana als seus fidels la superació de narcisismes i egoismes de tota mena; la pau de la Humanitat al capdall, és la resultant de les actituds de pau que són capaços de sostenir els homes.

Hi ha un aspecte essencial en la pregunta formulada. És el de l'afany per la justícia i per la dignitat de la persona, que sovint comporta convulsions, capgiraments socials, violència i potser la guerra. Davant aquestes situacions el Vaticà contemporitza: la postura oficial del Vaticà és la contemporitzadora, és a dir, la favorable al poder constituït i a la injustícia establerta. El Vaticà, aleshores, no és capaç d'adoptar l'antiquíssima doctrina de la «guerra justa». Li falta coratge, el coratge que tenen els cristians més conscients i fidels a les exigències de l'Evangeli.

Josep-Maria Puigjaner

4 VENTS

BARCELONA

Després del document del Sr. Cardenal «Testimonis d'esperança en un món en canvi», en què anima a continuar fidels al Vaticà II, i després de la seva malaltia, de la qual s'està recuperant, entrem en aquest segon trimestre del curs amb una nova carta del Sr. Bisbe, «A l'hora de la represa», on exposa el desig, esperat per molts, de corresponsabilitzar molt més els altres col·laboradors en la tasca de govern de la diòcesi. Esperem que aquest encert es materialitzi operativament.

Passem ara a un breu recordatori dels esdeveniments eclesiàs-

tics més rellevants dels darrers mesos.

A mitjan novembre se celebren a Mater Salvatoris, després de diferents vaivens, les IX Jornades de consiliaris de jovent de Catalunya i les Illes, amb una bona participació. Foren sobre «la demanda religiosa dels joves». S'observà que aquestes jornades van esdevenint un curset per a iniciar consiliaris de grups, i que caldria una trobada per als qui ja fa temps que treballen com a consiliaris de Moviments.

Quant als moviments, són destacables aquests fets: que el mo-

viment JOBAC s'hagi incorporat al Consell Català de Moviments, que es comencin a fer passes vers una revista comuna per als consiliaris dels moviments arrelats en la classe obrera (seguint i agafant la flama ja antiga de «Correspondència»), i que es comenci a pensar en la possibilitat d'una «escola de formació» per a joves responsables, animadors...

Recordem, també, la celebració de la XXXII Trobada d'ACO del 12 d'octubre d'enguany, dedicada al tema «Lluitem avui per un futur solidari»; l'assemblea diocesana del MUEC i la del MUEC català a principis de curs; l'assemblea general d'HORA-3, on es destaquen alguns camps preferents de compromís: educació, moviment, marginació, associacionisme juvenil i serveis eclesials; el llançament de la campanya sobre les relacions entre els joves que tira endavant la JOBAC amb el lema: «Unim-nos, els joves som una força», i la presència de Dom Helder Câmara en diferents instàncies: consiliaris, Facultat de Teologia, Universitat, Cristianisme i Justícia, etc.

Cal destacar, encara que no fou un acte eclesial, la trobada-congrés sobre «propostes d'ocupació juvenil», a final d'octubre, amb set-cents participants, molts d'ells joves cristians. De fet, a la llista de convocants constaven alguns moviments i entitats d'Església, com és ara: JOC, JOBAC, Acció Solidària contra l'atur, Justícia i Pau, al costat d'entitats cíviques

com: ESICO, Associacionisme de joves contra l'atur, el CDES, la Federació de Cooperatives de Treball associat, etc. Fou un primer intent de compartir les diferents experiències que s'han anat fent a favor de l'ocupació juvenil, i que esperem que serveixi per a sensibilitzar molt més la nostra Església i els nostres moviments.

A nivell de l'esplai s'han fet trobades importants, com ara les Jornades Catalanes de l'Educació en el temps Lliure, a les quals, malgrat la dificultat de posar en comunicació les escoles de l'esplai de Catalunya (n'hi ha massa!), es va aconseguir que hi participessin tant Minyons Escoltes i Guies St. Jordi com l'escola de l'Esplai del scv. A més ja funciona el Moviment de Centres d'Esplai Cristians, com a moviment amb dinàmica pròpia i com a moviment d'Església ben definit.

La Facultat de Teologia, a més del Simposi sobre la Fam en el món, amb intervencions estrangeres de bisbes i teòlegs, ha organitzat unes jornades sobre els Vint anys del Concili Vaticà II, també amb bisbes i teòlegs com a ponents; ha participat, a més, en una trobada estatal de bisbes-teòlegs, els quals es veu que fan un bon tàndem.

S'ha celebrat el II Fòrum «Home i Evangeli», amb el lema «Oberts al futur, constants en l'esperança», que encara ha tingut més èxit que el del curs passat, car el nombre d'inscripcions ha arribat a 1.500. Esperem que do-

narà fruits als grups, comunitats, moviments, parròquies i arxiprestats, on són presents els participants, i que sorgiran arreu motius, projectes i signes esperançadors.

Destaquem, també, algunes activitats de les Delegacions i d'altres organismes: publicació del fullletó «Parròquia i marginació» per part del Secretariat de la Marginació; consolidació dels grups del Tercer Món gràcies a un creixement de la sensibilitat, a la presència de capellans en aquests països, i al treball de la Delegació de Missions; assemblea plenària de la URC; trobada per a animadors de cant a la litúrgia, i campanya sobre el diumenge i l'eucaristia dominical promoguda per la Delegació de Pastoral Litúrgica; publicació del document sobre el baptisme d'infants en edat catequètica per la mateixa delegació; V trobada de Pastoral de la Salut i plantejament del servei que hi poden fer els joves; inici del Centre d'Estudis Familiars, que de segur que serà un bon servei per a tots els qui volen aprofundir les qüestions de la parella, la família, etc.; continuació de la campanya de Càritas contra l'atur; presa de posició de Justícia i Pau a favor de la Pau i contra els blocs militars, que utilitza un llenguatge agosarat i clar davant el proper Referendum. I moltes activitats més que és impossible d'exposar aquí...

A les zones la vida de la base continua essent rica: trobades de preveres, consells arxiprestals, romeries, catequesi d'adults, confirmacions, coordinacions, trobades zonals de cristians, nous processos assemblearis, guies de la vida de l'Església a la zona...

Observem, com a signe d'esperança, que continuen creixent les vocacions al presbiterat i esperem que així, gràcies a la tasca educativa del Seminari, s'anirà consolidant la revifalla pastoral (sobretot en el camp de la joventut) al nostre país en aquests 20 anys de Concili. Per cert, aquesta pastoral juvenil va quedar remoguda per la Trobada europea de Taizé a Barcelona i rodalia a finals de desembre i primers de gener. Esperem que la descoberta que alguns joves han fet de la pregària, gràcies a Taizé, duri i arrelhi a la nostra terra i als nostres problemes, i que els joves que s'han incorporat a la dinàmica eclesial siguin ajudats per aquests nois, seminaristes alguns, altres laics, animadors de la fe, que pel fet d'estar en moviment tenen assegurades una línia pastoral conciliar i unes possibilitats de compartir i reanimar-se mútuament. I acabem felicitant els nous arxiprestos i desitjant un bon treball als capellans que reberen una nova destinació o responsabilitat en començar el curs.

Joaquim M. Cervera

LLEIDA

Setmana d'evangelització

Ara sí, ja es pot donar per feta la celebració d'una Setmana d'Evangelització. El senyor Bisbe, per mitjà d'una carta, n'ha fet públics l'anunci i la convocatòria, tot invitant tots els diocesans i diocesanes a participar-hi.

La Setmana serà del 14 al 20 d'abril. La cloenda, que s'escaurà el dia 20, tindrà el caràcter de Recés Diocesà, acte que hom celebra anyalment des de fa més de quaranta anys. Aquest recés potser darrerament havia perdut la força dels temps inicials, però mai no ha deixat de fer-se. Diguem que aquesta pot ser una ocasió de recuperar-la.

Els objectius i les motivacions de la Setmana que aporta el Sr. Bisbe en la carta-convocatòria són raons que n'avalen la celebració i que són prou engrescadores de cara a la participació. Tot preguntant-se el perquè, el Sr. Bisbe diu: volem intensificar el treball evangelitzador que urgeix al nostre Bisbat en les circumstàncies actuals; volem enfortir i promoure la vida cristiana de cada diocesà individualment, en la família i enmig dels grups a què pertany; i volem treballar perquè el comportament de la nostra societat, en general i als diferents nivells, estigui cada dia més d'acord amb el pla salvador de Déu.

Els *objectius*? Primer, revifar en tots els creients, especialment en els més compromesos, la necessitat urgent d'evangelitzar, de fer arribar a tothom el missatge evangèlic. Després, en una trobada comuna, revisar les diferents formes d'evangelització, potenciar les existents, estudiar els problemes comuns i constatar les deficiències. I, finalment, determinar quines accions i quines línies són prioritàries en la tasca d'evangelització: propostes concretes, possibles i avaluable per al futur.

El sistema de treball de la Setmana no està encara prou determinat, però certament hi haurà ponències, treball en grups i posada en comú. De moment s'està treballant en una primera enquesta, a la qual en seguiran d'altres. Hi treballen grups, parròquies, moviments, o sigui, tot aquell que vulgui. Les respostes serviran perquè les ponències puguin respondre a les necessitats, les inquietuds, els interrogants i altres coses que surtin.

La Setmana se situa en la línia del Congrés d'Evangelització celebrat a Madrid el setembre passat, i en íntima relació amb el Sínode Extraordinari de Bisbes i la commemoració dels 20 anys del Vaticà II. Ha de suposar, doncs, en tots un deslliurament de lligams i costums que

entorpeixen, fan fatigosa i poc brillant la tasca evangelitzadora.

Si més no, és una prova que al Bisbat no hi ha pors de cara als desafiaments de l'evangelització en un món que ha d'ésser estimat com a amic i que per si mateix no és enemic de l'Evangeli. Hom pretén saber donar acollida a l'home d'avui, que viu entre l'angoixa i l'esperança, informatitzat i cercador de la veritat, desencisat i assedegat de llibertat. Temptacions de les quals tampoc no s'escapa el creient.

És cert que entre alguns sectors causa temor el record de la Setmana de Pastoral dels anys setanta, que esdevingué una oportunitat perduda. Per ara, però, no es temen els fantasmes; de fet, el millor exorcisme és la voluntat de no deixar-la perdre.

Per la joventut

Al so de campanes al vol i amb aire de nades, s'han publicat les «Orientacions per a una Pastoral de Joventut», presentades pel Sr. Bisbe. El «Butlletí Oficial del Bisbat» se n'ha fet ressò en el número de novembre, cosa que els dona un to d'oficialitat. Tot plegat és un reconeixement del treball que duen a terme la Delegació de Pastoral de Joventut, l'Equip de Consiliaris i la Coordinadora de moviments juvenils i de serveis.

Aquestes Orientacions compre-

nen una introducció, una anàlisi de la realitat juvenil i l'esbós de les línies bàsiques de l'acció pastoral juvenil en el marc eclesial, elaborades per Mn. Ramon Prat, que també ha preparat els apartats finals sobre «la tasca dels adults en la pastoral diocesana, la conclusió i les prioritats».

El llarg capítol dedicat a les mediacions pastorals i les realitats diocesanes s'ha preparat sota la responsabilitat d'aquests actuant: parròquia, moviments apostòlics, comunitats juvenils, serveis i col·legis de l'Església.

Aquestes Orientacions han tingut un llarg procés d'elaboració i són fruit del treball de tots els interessats en la tasca pastoral amb joves, i de la labor callada i voluntariosa de Mn. Prat.

Cal assenyalar, també, que els joves han assolit la vella aspiració, compartida i inspirada per la Delegació de Pastoral Juvenil i la Coordinadora de Moviments, de tenir locals propis. L'1 de desembre el Sr. Bisbe va inaugurar aquests locals. D'ara endavant els joves dels moviments apostòlics tindran aixopluc a l'edifici de l'antiga església de Sant Pau i residència dels Claretians, carrer de Palma, 12 i plaça de Sant Antoni Maria Claret, 6, amb entrada pel núm. 6 de la plaça.

Aquest edifici, que ja té anys, va tornar al Bisbat quan els Claretians agafaren parròquia, i aquest l'ha cedit a la Delegació de Pastoral Juvenil i als Moviments Apostòlics. Les obres de

condicionament, que encara es van continuant, s'han fet comptant sobretot amb la mà d'obra dels mateixos militants i amb l'ajut econòmic de la Generalitat, entre d'altres. Com és lògic, serà també seu de la Delegació de Pastoral de Joventut i del servei d'acollida i informació per a joves, que està en projecte molt avançat. Aquest servei comptarà amb l'assessorament de professors universitaris, pedagogs i psicòlegs.

Pastoral familiar

El Secretariat de Pastoral familiar encara no té més de dos anys de vida i ja es comença a fer notar. Ha coordinat amb encert els cursos de preparació al matrimoni que es fan al Bisbat, ha editat un calendari de l'any i —el més important— per als mesos de gener a desembre, llevat del temps de vacances, ha programat uns colloquis sobre qüestions matrimonials i familiars, que seran moderats per un matrimoni i un mossèn.

Al servei del matrimoni i de la família, al Bisbat hi ha grups de parròquies i de comunitats de base; i com a moviments especialitzats tenim el MFC i els Encontres de cap de setmana.

Han mort dos capellans

La mort de dos capellans és

la nota trista del començament d'any. Amb la mort del Dr. Colom es tanca un període important de cinquanta anys d'història del Bisbat. Va venir el 35 amb el Bisbe Huix i el 5 de gener ens ha deixat, emportant-se amb ell molta vida diocesana que ja no podrà ser coneguda: de la guerra i la postguerra, de la mort martirial del Bisbe Huix, del Concili i el postconcili, etc. Va estar sempre en llocs d'intimitat amb els bisbes de Lleida, i de govern: secretari particular, secretari general del Bisbat, vicari general, i dos cops vicari capítular.

Home prudent i eclesiàstic de la vella escola, va saber posar-se al dia fent viu el Vaticà II. Fidel a les arrels (era de les terres de Vic), tenia especial cura de la cultura catalana (fent Església feia país).

Morí sobtadament a Cardedeu, on reposen les seves despulles. Anaren a l'acte d'enterrament el Sr. Bisbe i una representació del Capítol. Després, en un dia no festiu, hom celebrà a la catedral de Lleida un funeral que presidí el Sr. Bisbe i en què concelebraren molts capellans.

L'altre mossèn que ens ha deixat és Rufino Farràs. Feia temps que patia un càncer de sang. Veia venir la mort, i ha mort amb dignitat d'home de fe. Feia temps que havia tornat de Cali on va estar alguns anys amb els altres capellans de Lleida que hi anaren ara en fa vint-i-cinc. Home senzill, molt transparent en la seva vida,

treballador i generós, i d'obediència exemplar.

Conscient de la seva situació de malalt terminal, d'acord amb el seu tarannà deia: «m'ha tocat fer de malalt, doncs faig de malalt». I ho deia no pas per fatalisme sinó com a expressió de la seva llibertat i profunditat de fe. Ha estat una veritable lliçó per als qui visqueren de més a prop els seus darrers temps. Al funeral, presidit pel Sr. Bisbe, concelebrà un elevat nombre de capellans (superior al de totes les altres concelebracions).

Ben diferents l'un de l'altre, aquests dos capellans s'enduen

part de la història del Bisbat. L'un, històries de govern, l'altre, una història missionera i de capellà rural. Que descansin en pau.

Nomenaments

Mn. Josep Serentill Miró ha estat nomenat Director Espiritual del Seminari i Delegat Diocesà de Pastoral Vocacional, i Mn. Jaume Pedrós Solé ha estat nomenat Delegat Episcopal d'Ensenyament.

Que aquest sigui un bon any per a tots, i fins aviat!

Jaume Montaña

TARRAGONA

El Seminari

«No sentiú el clam dels homes?»: ve't aquí el tema de la campanya del Seminari d'enguany, el 19 de març. Mes per a nosaltres serà difícil separar-ho d'allò que digué el Dr. Benet Vilamitjana el 27 de setembre de 1886: «l'Arxidiòcesi de Tarragona té un Seminari digne de la seva categoria». El «clam dels ho-

mes» i cent anys d'història... allà dalt! No sé com es mesura la categoria d'una diòcesi, ni sé la que tenim!... ni potser sé quin és el clam dels homes. Però, en llegir el full informatiu del seminari que diu: «aquest curs som tres estudiants de teologia, a Barcelona; cal comptar tres incorporacions a 2a. etapa d'ECB, quatre a BUP i una a COU», i en contemplar l'activitat vocacional,

hom arriba a la conclusió que ha arribat l'hora d'adequar els plantejaments al món d'avui, si és que no s'hauria d'haver fet ja fa anys.

Cent anys d'història són una base suficient per a emprendre un camí amb futur i solidesa; i la commemoració del centenari és un motiu per a encoratjar una presa de consciència col·lectiva, perquè l'«allà dalt» s'acosti a la realitat diocesana i s'actualitzi el tarannà que anima la reflexió sobre la vocació. El present no és pobre per la quantitat sinó per les perspectives. El fet que totes les institucions tenen dificultats per a acompanyar i educar els joves no ha de ser una excusa perquè no hi fem tot el possible. Calen canvis més de fons que de forma.

A la campanya, doncs, preguem pels nostres seminaris; que l'educació dels seminaristes sigui l'adequada perquè ells i el seminari siguin, i els preveres i els cristians siguem portadors d'esperança enmig del clam dels homes.

Delegació de catequesi

23-F. Sí, el 23 de febrer, Trobada diocesana de catequistes al Seminari, per a celebrar i compartir el fet de ser catequistes. La jornada ha de ser un punt de referència per a tota la tasca de catequesi. Es tracta de marcar una fita en el treball de la

nostra delegació: l'Escola de catequistes, al servei de diferents zones i arxiprestats (Tarragona, Reus, Montbrió del Camp, Torredembarra, Vila-Seca, Cornudella de Montsant, Arbeca, etc.). S'ha iniciat amb senzillesa i rigor, com els consells arxiprestals i la permanent de la Delegació. L'Escola, vertebrada des del treball catequètic a cada zona o parròquia, farà possible l'Assemblea Diocesana de la Catequesi, on es debatran qüestions de fons i objectius que permetin coordinar la tasca que hem d'assumir: «capacitar bàsicament els cristians per a entendre, celebrar i viure l'Evangeli del Regne, al qual han donat llur adhesió, i per a participar activament en la realització de la comunitat eclesial i en l'anunci de l'Evangeli, tenint com a meta la confessió de la fe». («La Catequesi de la Comunitat», núm. 34). Ja ho anirem comentant.

Càritas

«Càritas no és un grup de persones que fan almoïna; tampoc no és un funcionariat al servei dels més pobres... A Càritas correspon vetllar perquè tota la vida de l'Església sigui animada per la caritat. Ha de crear consciència comunitària plantant cara a les injustícies i als problemes, i més quan aquestes injustícies vénen dels que es diuen seguidors de Jesucrist».

Aquestes paraules, que defineixen l'esperit del treball de Càritas, les pronuncià Mn. Ricard Cabré, consiliari de Càritas, a l'Assemblea de la Selva del Camp. Cal reconèixer el treball de sensibilització ciutadana i eclesial que, no sense dificultats, està fent Càritas diocesana un cop superades les interpretacions que orientaven aquest servei vers la «tranquil·litat de consciència». «És molt important que els cristians siguin presents en el món, no pas per a treure'n benefici, ni per a ells ni per a l'Església, sinó per a ser llevat i ferment d'unitat. No és el món al servei de l'Església, sinó l'Església al servei del món... I decididament de la banda dels pobres i marginats, al servei de la pau! No amb ingenuïtat sinó amb coratge. No ens ha de tremolar la veu a l'hora d'anatematitzar l'opressió i la

tirania, havent-nos examinat abans nosaltres mateixos, no sigui que ens puguin dir amb raó allò de la palla i la viga», digué també Mn. Cabré.

Diversos

Recentment han celebrat les noces d'or sacerdotals Mn. Salvador Cabré, Mn. Blai Quintana i Mn. Josep Aguiló. Moltes felicitats! També hi ha hagut la trobada de consiliaris de joves els dies 24 i 25 de gener, amb el tema «Joves i parròquia», amb poca assistència. S'han celebrat exercicis per a preveres a la Selva del Camp, la primera setmana de febrer.

I amb l'any de la pau continua la vida a casa nostra, amb dificultats i esperances.

Joan Anton Cedó

TORTOSA

Pastoral de conjunt

La Vicaria de Pastoral, que se sent força treballadora (encara que potser està més en una fase de «conjunt de pastoral» que de «pastoral de conjunt»), necessita posar un ordre i per això ha

establert un calendari per a aquest curs.

Fem-ne un extracte:

— El Sr. Bisbe rep visites normalment els dimarts al matí.

— El Consell episcopal es reuneix els divendres al matí.

— La Cúria és oberta cada dia

feiner de 10 a 14 hores.

— Els sacerdots del bisbat es reuneixen per arxiprestats normalment un cop per setmana preferentment el dilluns al matí.

— Dia per dia i mes per mes el calendari especifica la celebració de reunions, cursets, exercicis, recessos, etc., dels Moviments, Delegacions, Associacions, Comis-

sions, Secretariats, Seminari, Sínode, Consell del Presbiteri, etc.

En fi, de programar ja es programa. I posats a fer-ho, s'ha demanat que es programi l'economia del bisbat, que no es limiti a donar comptes a fi d'any sinó que s'elabori un pressupost que, debatut al Consell del Presbiteri, mereixi l'aprovació final.

Classes de Religió a EGB, BUP i FP

Es elogiuable en molts aspectes la feina que realitza la Delegació diocesana d'Ensenyament. Una de molt bona és la de l'estadística

completa de l'ensenyament de religió a cada un dels centres escolars del bisbat. Ací teniu la d'aquest curs:

Centres	Alumnes	Religió	%	Ètica
E.G.B.				
Estatals	26.287	24.529	93,91	1.758
Religiosos	4.993	4.993	100	
Privats	875	456	52,12	419
E. Especial	298	273	91,92	24
Total	32.452	30.251	93,22	2.201
B.U.P.				
Estatals	2.879	2.196	76,27	683
Religiosos	433	433		
Total	3.312	2.629	79,38	683
F.P.				
Estatals	2.124	1.499	70,58	625
Religiosos	119	119		
Total	2.243	1.618	72,14	

Sí comparem aquest quadre amb d'altres estadístiques, trobem que l'ensenyament de religió

al nostre bisbat és superior al de Catalunya i quasi igual al d'Espanya.

Per fer l'estadística són consultats tots els centres i de tots hi ha la resposta. De més ben feta no pot estar-ho.

Jornada diocesana sinodal infantil

L'Església diocesana en marxa pel sínode no ha oblidat els infants. El dia 1 de desembre es reuniren a Tortosa 3.200 nens i nenes de tots els indrets del bisbat.

Concentrats a la catedral, es féu un acte de presentació dels assistents per arxiprestats i seguidament la celebració de la missa infantil amb escenificació de la lectura de l'evangeli, presentació d'ofres, pregàries i participació multitudinària en la comunió. Segurament que hauria estat més participada si no hi hagués predominat tant el castellà.

Seguidament, en una manifestació que omplia els vells carrers de la ciutat, semblant als anys quaranta, s'anà al seminari.

Cada u menjà el seu entrepà i, després d'una recreació de música, pallassos, etc., es retornà cap a casa en caure la tarda.

S'intenta repetir l'experiència el 27 d'abril, amb l'objectiu que en surti el Moviment diocesà infantil.

Diversos

A les naus de la nostra esvelta catedral gòtica ressonaren el dia 4 de gener les veus de l'Orfeó Català, que interpretà diverses cançons nadalenques i el Magníficat de Joan S. Bach. El nombre públic assistent ho agrai amb llargs aplaudiments.

Encara que sigui conegut el fet, volem deixar-ne constància ací. El farmacèutic tortosí Gerard Vergés ha estat guardonat amb el premi literari «Josep Pla» per la seva obra *Tretze biografies imperfectes*, de contingut altament humà. Rebi també la nostra felicitació.

També arribaren a un petit poble de la vora de l'Ebre les ganes de reparar, durant la setmana del 6 al 13 de juliol de l'any passat, les ofenses causades a Maria per la projecció de la pel·lícula «Je vous salue, Marie». L'èxit dels actes fou tal que féu exclamar els organitzadors: «Oh, felix culpa!».

Ha estat un encert la creació d'una casa de colònies al Port, a la muntanya del Caro, a prop de Tortosa, car el bisbat no en tenia cap. Aquesta casa és regida pel Seminari, si bé resta oberta a tots els moviments, que l'aprofiten de debò. Situada en plena muntanya, és un lloc ideal per a tota mena de convivències i colònies.

Joan Masip

URGELL

Atenció pastoral als malalts

L'atenció als malalts sembla que és un objectiu que els organismes corresponents del bisbat s'han proposat seriosament. Més val així, perquè aquest servei és massa important per deixar-lo a la iniciativa de cada parròquia. En aquest sentit darrerament el Delegat diocesà de pastoral sanitària realitzà una visita a l'Hospital de Sant Bernabé de Berga per a rebre informació sobre el Servei Religiós en l'esmentat centre a càrrec de Mn. Xandri i una religiosa. El funcionament del Servei Religiós en aquest centre ha assolit elogiabls fruits. Primerament el Servei gaudeix d'un status jurídic aprovat per la Junta de l'Hospital en el marc de l'organigrama del centre. A part del contacte pastoral amb els malalts, el Servei porta un control dels ingressos i les altes de malalts, en dona informació a les parròquies corresponents, atén els familiars dels malalts, assegura la celebració de la missa dominical amb audiència voluntària per ràdio per part dels malalts i vetlla també per la pastoral sacramental. Dues persones dedicades íntegrament al servei dels malalts són responsables de la pastoral sanitària i realitzen amb vertader entusiasme la seva

tasca. En el centre hi ha una capella per al culte, un despatx destinat al Servei Religiós, i periòdicament es reparteix el «Full Dominical» i «Catalunya Cristiana» entre els malalts.

Cal tenir present que en una data immediata entrarà en vigor l'anomenat Acord Marc, signat recentment pel Vice-President del Govern, segons el qual estarà regulada la implantació del Servei Religiós als hospitals. Això vol dir que s'estableix el dret a la capellania dels centres sanitaris amb la corresponent assignació econòmica a càrrec de l'Administració, amb dret a despatx propi, capella i atenció pastoral als malalts.

També els dies 21-23 de novembre el Col·legi d'Infermeres d'Andorra i la Delegació diocesana de Pastoral Sanitària van organitzar, al Principat, les primeres Jornades sobre Assistència Integral al malalt, amb la participació d'un centenar de persones del món sanitari. Els temes de les ponències eren els següents: drets del malalt, psicologia del malalt, i el voluntariat. El crescut nombre d'assistents i l'atenció amb què van seguir els temes posen en evidència que hi ha un interès creixent per atendre el malalt no solament en la seva salut, sinó en totes les seves necessitats.

Ús restringit de les absolucions collectives

Es voluntat del Bisbe i del Consell Presbiteral que, d'acord amb la normativa fins ara vigent, «no es donin absolucions collectives fora de casos excepcionals, i en el nostre bisbat són rars». I quan arribi el moment, cal que «es compleixi el que diu el ritual sobre el necessari permís del bisbe». En general el Consell Presbiteral manifestà que al bisbat no es donen les condicions perquè es pugui donar l'absolució col·lectiva als fidels, sobretot a les parròquies més grans on hi ha ordinàriament més preveres. Alguns preveres del Consell van manifestar en referència als pobles petits el següent: «Als pobles petits sí que es donen les condicions per a les absolucions col·lectives, perquè el capellà està sol davant molta gent... A l'aplec de Montgarri s'hi apleguen 4.000 devots i només hi ha dos capellans... A Burg hi ha un capellà i més de mil persones». Aquestes expressions defensaven una postura més oberta en el tema i expressaven la seva confiança en un canvi que possibiliti actituds més tolerants. «S'obriran portes, afegien, si no per un costat per un altre». En el que sí que hi ha hagut unanimitat va ser en la necessitat de promoure una renovació pastoral del sagrament de la Penitència: «La renovació de la Penitència, digué el Consell, encara no l'hem encetada, enca-

ra es confessa com abans del Concili... Ens hem de prendre amb serietat la renovació del sagrament de la Penitència... Cal aprofundir el sentit del pecat perquè la gent si no té consciència de pecat no sent la necessitat de confessar-se».

Aquesta normativa no té caire definitiu, com recordà el Consell, ja que ni la Conferència Episcopal Espanyola ni la Tarraconense encara no han dictat normes sobre les absolucions col·lectives; de moment cal observar les normes de l'Església.

Cap a l'establiment del Diaconat Permanent

A la diòcesi ja s'han fet els primers passos en ferm per establir el ministeri del Diaconat Permanent. A les parròquies ja hi ha 5 o 6 aspirants a rebre aquest orde sagrat i s'estudia ja el programa de formació per als candidats.

A Balaguer, a finals de desembre del 1985, es van reunir els Vicaris Generals, els candidats al Diaconat Permanent i alguns dels seus familiars per a estudiar, amb el Delègat de Formació, el pla de formació teològica i litúrgica dels aspirants. Els Vicaris Generals van explicar als candidats la teologia del diaconat i Mn. Fermí Casal va fer una exposició dels possibles programes de formació. Aquesta tasca crea problemes sobretot en el moment

d'establir un programa comú, perquè la formació dels diferents aspirants és molt diversa i fins i tot volen dedicar-se a tasques eclesials ben diferents. En principi sembla que hi haurà un curs general de formació i diverses especialitzacions d'acord amb les preferències i els carismes personals dels candidats. Propera-ment els aspirants al Diaconat Permanent de la diòcesi d'Urgell celebraran una reunió amb els diaques permanents de Lleida a fi d'intercanviar impressions i rebre informació.

Escola bàsica de catequistes

Atenent el desig dels catequistes d'Urgell, manifestat a la darrera Trobada diocesana, i d'acord amb les normes del Secretariat Interdiocesà de Catequesi de Catalunya, la Delegació diocesana acaba d'organitzar els cursos de l'Escola Bàsica de Catequistes. Els cursos volen ajudar els catequistes en la seva tasca de formació personal a fi de poder complir millor la missió educadora en la iniciació cristiana dels infants i dels joves.

El contingut doctrinal del programa de l'Escola l'integren vuit unitats explicades mitjançant un centenar de temes relacionats amb el tema general. El curs, segons desig dels mateixos cate-

quistes, es podrà fer per correspondència; la Delegació a través dels preveres trametrà a les persones interessades els fulls explicatius de cada tema i els rectors de les parròquies revisaran les respostes. En acabar cada unitat l'aspirant a catequista haurà de fer un treball de síntesi dels temes estudiats i enviar-lo a la Delegació, que atorgarà els diplomes acreditatius.

Nou prevere

Sempre és notícia, però avui encara més, i bona. El propassat dia 29 de desembre, a la basílica de la Mare de Déu de Vall de Flors, de Tremp, el Bisbe Joan ordenà de prevere Mn. Joan Antoni Mateo i Garcia, de 23 anys, fill de la mateixa capital de la Conca. Va ser una autèntica festa eclesial viscuda pel presbiteri diocesà i per la parròquia de Tremp, bressol de grans personalitats de l'Església com el beat Manyanet. Mn. Joan Antoni ha estudiat a Sant Cugat del Vallès i actualment fa la tesi en llicenciatura en Teologia dogmàtica a Roma. El proper mes de setembre s'incorporarà al servei ministerial de la diòcesi, i manifesta una inclinació particular pels estudis teològics i per la pastoral vocacional.

Antoni Mirabet

L'enrenou és el plat del dia

Entre trobades i reunions, curssets i jornades ens farem vells sense adornar-nos-en. Mai no n'havíem tingut ni tan sovint ni de tantes menes. Hem de constatar, però, que fan profit i serveixen de molt; si més no per a convèncer-nos que encara ningú no ha trobat el desllorigador. Si algú s'hi empuntega caldrà que avisi i ho celebrarem molt. Qui trobi el desllorigador, bon desllorigador serà!

Suara (a finals del 85), a prop del Cardoner i al cor de Catalunya, s'ha glossat extensament el tema de «La resurrecció de Jesús a la teologia actual». Va dissertar el Dr. Rafael Muñoz. Per connectar-hi bé, calia anar ben calçat, amb els cursos de teologia acabats i repicats. Hi hagueren disquisicions sobre diferents punts: relats del N.T., ordenació cronològica dels textos, missatge de la Resurrecció, originalitat i entorn cultural i religiós, estructures teològiques, experiències del Resuscitat, simbolisme i Resurrecció i existència cristiana.

També s'està a punt d'endegar un cicle d'iniciació de consiliaris i animadors de la fe per a grups de joves. Està destinat a gent amb una certa formació teològica o un bon grau d'aprofundiment

dels continguts de la fe. Es farà a Moià, a Can Colapi. El cicle versarà sobre: el jove i el seu món, elements de pedagogia, teologia i espiritualitat, història contemporània de la pastoral de joventut i tècniques d'ara.

Seguint les orientacions nascudes no fa gaire i llançades als quatre vents amb el lema «Celebrar la fe», proliferen a dojo i arreu curssets pre-matrimonials. Els temes més glossats són: amor i persona humana, sexualitat i paternitat responsable, comunicació en la parella, i casar-se per l'Església. De fet, a totes les demarcacions comarcals, més que a les arxiprestals, s'està portant a terme un bon plec de conferències-diàleg. Ara només falta que l'interès dels destinataris correspongui a l'afany que hi posen els organitzadors. Les xerrades són a càrrec de laics, metges i sacerdots.

Nou estil episcopal

Diuen que la visita pastoral fa una altra cara, segons els del Ripollès. El Bisbe va dedicar un mes a conèixer les vint-i-nou paròquies de l'arxiprestat. Va sojornar als pobles que fins ara han estat seus arxiprestals (Ripoll, Sant Joan i Camprodon).

No va regatejar esforços per fer-se present arreu i enmig de tothom. Foren dies intensos de reunions, festes, confirmacions, baptismes, uncions i visites als malalts i eucaristies a cada parròquia i a cada comunitat religiosa. La visita fou preparada amb circulars i reunions a raig fet. Posteriorment es féu un aplec del Bisbe amb els preveres per revisar la visita, en el qual es constata que el nou tarannà del Bisbe ha estat un bon esperó per als cristians i que pot ser un bon punt d'animació per a les comunitats del Pre-Pirineu. Sense el triomfalisme de temps passats, la visita del primer rector de la diòcesi ha guanyat en simpatia, senzillesa i esperit comunicatiu. La propera visita pastoral serà als arxiprestats de Ter-Collsacabra i al Lluçanès.

Acollidors de promesos

La delegació diocesana de Pastoral Familiar està programant unes jornades especials per a preparar una colla de matrimonis per a acollir les parelles noves de trinca que estan a punt de donar-se el «sí». Hi ha un grup considerable de matrimonis disposats a dinamitzar la pastoral pre-matrimonial del Bisbat. Els temes giren entorn de la parella: comunicació i diàleg, aspectes antropològics de la sexualitat, aspectes socials, el matrimoni com a sagrament, aspectes jurí-

dics del matrimoni i projecció de la parella. Tot això té lloc a Can Colapi, a Moia.

Diversos

Sembla que era ahir quan es va començar i ja s'ha arribat a la *XL Campanya d'Exercicis espirituals pre-militars*. Amb els seus pros i contres, no es pot negar que s'ha fet feina i que tota una colla de gent hi ha esmerçat un munt d'engrescaments i d'il·lusions. Suara es trobaven a la Gleba els quintos del 86, a punt d'iniciar aquest parèntesi de la vida sense gaire suc ni bruc.

Tots els arxiprestats han votat un representant per al *Consell del Presbiteri*. Qui diu que no som representats en el gran mecanisme diocesà? Allà es bat i es rebat. Allà es cou i es recou. No és fàcil accelerar l'Església a finals del xx i de cara al xxi.

El Consell d'Economia es trenca el cap. Ningú no sap per on empènyer i decantar l'afer. Hi ha moltes parròquies que tenen béns immobles. De qui són? De la parròquia o del Bisbat? I aquí és on no tothom està d'acord. Si tot anés al fons comú ens en podríem beneficiar tota la colla. Tot seria de tots. I potser des de Vic es podria fer rendir més tot aquest patrimoni que ben sovint dóna al rector més maldecaps que beneficis.

S'està posant en marxa una *catequesi* de gran envergadura. Te-

nim una varietat de llibres actualitzats que fan goig i no cauen dels dits com potser els d'altres hores. Últimament, amb motiu de Nadal, s'ha preparat un muntatge àudio-visual que ha ofert un grapat de possibilitats. Heus-ne aquí alguns temes: Advent-Nadal, el misteri de Nadal, Nadal, Maria de Natzaret, el país de Jesús, el sentinella, la llum en el país

de la nit, la visita inesperada i el venedor de ninots.

A l'acabament de l'any passat es van trobar a Mura els responsables del *Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians* del Bisbat per a programar el nou curs.

I fins que tornem. Mentrestant, adéu-siau!

Sebastià Codina

RETALLS

Anar-hi anant

Quan la Trinca va empescar-se la lletra de la cèlebre cançó, pocs podíem sospitar els caragiraments que hem hagut de contemplar després. Aleshores era ben bé la bescantada UCD —la del «donut bicolor», us en recordeu?— la que ens abocava a l'infern dretà de l'oncle Sam. Però ja ho diuen els castellans —i en aquest cas tenen raó— : «vivir para ver». I no ens ha calgut viure gaire per a veure capgirells espectaculars i inexplícables. Ho comentava a l'AVUI el diumenge dia 2 de març en Sergi Vilar: de canvis, naturalment, n'hi ha. Ara, quan arrelen en el terreny de les conviccions ètiques profundes, acostumen a ser lents,

segueixen viaranys i ritmes personals i es manifesten amb discreció i respecte pels itineraris i els processos que segueixen els altres. Inexplicablement, però, ara ens freguen pels nassos una conversió massiva que ha transformat en convençuts —segons que es mostren— apòstols pro atlantistes tota una munió de persones que tenen dues coses en comú: ser d'un mateix partit polític (potser de dos en el cas del PSC-PSOE) i tenir unes grans presses a convèncer-nos a tots del seu encert en canviar. Haurérem de creure, doncs, en una mena de «miracles morals» (que deien els antics tractats d'apologetica) en versió laica. O en una acció en profunditat del líder ca-

rismàtic que arriba a afectar el terreny pregon de les conviccions personals dels seus seguidors. Perquè mireu-los com parlen i com escriuen articles als diaris, que convençuts que estan de la bondat de la causa que han abraçat no fa pas tant. Alguns fins i tot ens expliquen que sempre n'han estat partidaris de cor, per bé que abans no ho proclamessin des dels terrats. Ningú no se n'escapa: presidents de consistori aspirants als jocs olímpics per la ciutat, regidores de cultura de l'ajuntament barceloní, ministres d'indústria de la ciutat de les san-tes, o de sanitat, o de l'exèrcit... Valga'ns Déu: si fins hem tingut la sort de saber que un fill del «poverello» era un otanista convençut de sempre! En fi: anar-hi anant, com cantava la Trinca, però, a l'hora de la veritat, sense l'acompanyament de la seva —en altre temps— cèlebre tornada. Només faltaria, sinó, ruc de mi!

Ara ho veig ben clar: si els nois de Canet també han recollit grans èxits a Madrid cantant en la llengua pròpia de «el gobierno de la Nación»... Està clar: no sempre ni a tot arreu les coses es veuen de la mateixa manera i ens hem de fer càrrec que la sort és voluble i l'esperit humà també. En fi: un veritable i meravellós espectacle per a entretenir el públic, amb acrobàcies i piruetes a càrrec dels millors artistes de la companyia que disposa d'un planter inexhaurible i que no sap què fer-ne de tants aspirants, per bé que pugui repartir munió de primers, segons i tercers papers. I, per cert, ¿algú podria explicar-me què se n'ha fet de l'apellació a l'ètica que havia protagonitzat, temps enrera, i amb tant d'èxit la mateixa companyia sota el mateix director? O és que ara ja no es porta, això? Ai, que en sóc d'incaut, i de conservador, i d'endarrerit...! — *Josep M. Totosaus*

VIDA DEL CENTRE

Arrels cristianes de Catalunya

En tenim una gran alegria: No feia pás gaire —el mes de novembre de l'any passat— publicàvem un número de QUADERNS sobre Església i normalització lingüística: era el 91-92. Al «Pòrtic» —«Encara no hem arribat a la normalitat», el titulàvem— hi lamentàvem la falta d'una coherència global de la nostra Església des del punt de vista lingüístic i no ens estàvem d'assenyalar la falta d'una normativa dels nostres bisbats. Al cap de poques setmanes apareixia un document de la Conferència Episcopal Tarraconense titulat «Arrels cristianes de Catalunya»: «unes senzilles consideracions sobre la realitat

de Catalunya. Les oferim bonament als cristians de les nostres diòcesis —hi llegim a la pàgina liminar— en primer lloc, com a punts d'orientació, i a tot el nostre poble com una contribució, des del nostre ministeri episcopal, al bé comú del país».

Des d'aquí ens sumem als comentaris elogiosos que han rebut els nostres bisbes —ens consta, en molts casos— per aquest document, que no pot pas ser acusat d'ambigu. I que marca una presa de posició que s'expressa, per exemple, en aquests paràgrafs: «Esmentem tots aquests noms a manera d'exemple, per tal de recordar la important aportació dels cristians a Catalunya, i per tal d'animar els nostres diocesans

a mantenir aquesta aportació viva i a l'altura d'una tradició tan gloriosa.

«Al marge d'aquest camí d'exemplaritat, no volem pas amagar l'existència de realitats negatives, a vegades fruit de febleses humanes i, altres vegades, del joc d'acions i reaccions que formen la nostra tan treballada història; de la instrumentalització que els poders temporals han pretès fer, sovint amb èxit, de l'Església; de les interferències en l'Església del país d'instàncies eclesials foranes, a cavall de la política.

«Però volem dir que és en aquesta ininterrompuda tradició de fidelitat a Catalunya que ens reconeixem i ens refermem. Una fidelitat especialment notable en els nivells més populars, i que, a vegades, ha comportat el marginament injust i el sacrifici de persones i d'institucions. El desmantellament dràstic d'organitzacions d'apostolat, de publicacions i de centres de cultura que patí l'Església catalana el 1939 n'és un exemple relativament proper. Una prova que, unida a la cruenta persecució religiosa que la precedí, el 1936, i que també cal considerar, suposà un autèntic calvari per als catòlics catalans».

Després de la publicació d'aquest document no està tot fet naturalment, ni és hora de llançar les campanes al vol amb un coïssime beat i passiu. Continua essent veritat el que assenyalàvem

al «Pòrtic» del número 91-92: «Els bisbes catalans, ni com a col·lectiu ni individualment, no han publicat, que se sàpiga, cap llei ni cap norma que fixin de manera oficial les obligacions lingüístiques dels qui exerceixen un càrrec públic en l'Església. Ni tan sols no han organitzat cap mena de reciclatge, com ho ha fet la Generalitat per als mestres». Sí, això és cert. Però els nostres bisbes acaben d'escriure un document important que és un compromís públic. I que expressa la seva voluntat de lluitar contra les situacions anòmales que encara s'arrossegueu.

Per això al Centre ens hem alegrat d'aquest document i n'hem fet una bona difusió.

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana

A hores d'ara tothom ja ho sap: el Centre ha promogut uns qüestionaris sobre la situació actual de la llengua catalana en les parròquies i altres institucions d'Església, amb vista a preparar una comunicació per al II Congrés Internacional de la Llengua Catalana.

La idea inicial va partir de la senyora Aina Moll, directora general de política lingüística de la Generalitat de Catalunya, amb la qual havien entrat en contacte els vicaris episcopals de Catalunya i

les illes en una de les seves reunions periòdiques. Van parlar de la conveniència d'una comunicació sobre la normalització lingüística a l'Església. I els vicaris episcopals van assumir-ho i van traslladar-ho al Centre d'Estudis Pastoral, com a entitat d'Església amb bona representativitat a nivell general de les vuit diòcesis catalanes.

És així com van ser confeccionats dos qüestionaris que han estat àmpliament difosos. Ara ja comencen a arribar convenientment omplenats i aviat començarà la feina de llegir-los i de preparar-ne el resum.

Però no tot s'acaba aquí. La comunicació al II Congrés de la Llengua ha de dir més coses. Per això hem convocat una reunió-debat sobre la seva orientació i el seu contingut. La farem el dia 15 de març. Després serà l'hora de posar-se a la feina. Ja us en tindrem informats.

Quaderns de Pastoral, número 100

Tal com ho acabeu de llegir. Sembla ahir, oi? Doncs, cantant i xiulant estem acostant-nos al número 100 dels nostres quaderns.

Amb motiu d'arribar al número 50, a finals de 1977, vam organitzar una trobada sobre «L'Església en la represa de Catalunya», els materials de la qual van que-

dar recollits en el número 52, que porta aquest mateix títol. Ens trobàvem, aleshores, a l'inici de la recuperació democràtica. També ara és qüestió de celebrar la nova efemèrides. Ja tindrem ocasió per parlar-ne. De moment, el Consell de Redacció se n'ha començat a ocupar. Sembla que és un bona ocasió per fer com una mena de memòria d'alguns fets especialment significatius de la vida de QUADERNS: la gestació, difícil, amb visites als bisbes de l'època; l'intent d'una primera revista «camuflada», en forma de quaderns monogràfics, que va ser avortada pel ministeri de «Información y Turismo» d'aleshores, que dirigia el senyor Fraga Iribarne; les treballoses gestions fins a aconseguir el permís per a editar «Presbyterium-Quaderns de Pastoral»; els dos números segrestats, l'un un vint-i-quatre de desembre a la tarda... En fi, això és només per començar a «fer boca», com es diu en termes gastronòmics. I ja arribarà l'hora de parlar-ne detingudament.

X aniversari del Departament de Pastoral Rural

Posats a parlar d'aniversaris, enguany s'escau el desè del Departament de Pastoral Rural. Per això s'ha preparat una jornada festiva a Sant Sadurn d'Anoia, que és una vila penedesenca que

ofereix un bon ventall d'afiliats entre els quals (no ho sabieu?) els seus bons i acreditats xampany, que ara es veu que cal promocionar amb el nom, una mica estrany, a fe, de «caves».

Sigui com sigui, i deixant de banda la qüestió dels escumosos i els seus noms, el fet és que el divendres 14 de març ens hi trobarem, una bona colla, per tal de festejar aquest aniversari. Presi-

dirà la celebració de l'eucaristia l'arquebisbe de Tarragona, Dr. Ramon Torrella, que presideix el Consell de Direcció del Centre. Visitarem les caves Codorniu i ens aplegarem al voltant de la taula del dinar, guarnida i regada amb bon xampany. El soroll dels taps que salten i la picantor de les bombolletes acompanyaran l'alegria de tots.

Han mort tres amics del Centre

Rufino Farràs

En aquest mateix número, a la crònica del bisbat de Lleida, es dona compte de la mort de mossèn Rufi Farràs i Fortuny.

Mossèn Rufino, com tothom l'anomenava, va ser alumne del Centre, on va fer el «Curs Bàsic de Pastoral». Erem al curs 1977-78. Era animat, piadós, bon company i enraonador.

Era, també, subscriptor de QUADERNS DE PASTORAL des d'aleshores. El desembre passat va enviar-nos una nota per dir-nos que, com que estava molt malalt, podiem estalviar-nos d'enviar-li la revista. Li vam respondre que això no era pas obstacle i que nosaltres la hi continuariem enviant. Ja sabíem aleshores la manera com s'havia pres la seva malaltia inguarible, i que era un testimoni vivent de fe per als qui el tractaven.

Ara ens ha deixat. Però no se n'ha endut pas l'estela de la seva bondat i la seva alegria. I el seu record resta viu en els qui el vam tractar aquí, començant pel grup de condeixebles de tot Catalunya.

Joan Pastor

Un altre dels amics que se n'ha anat és mossèn Joan Pastor i Sansas. L'anomenem així, «mossèn», tot i que a Menorca els capellans no són coneguts amb aquest tractament. Però ell era per tothom «mossèn Pastor», a causa del seu origen català del Principat.

Mossèn Joan Pastor va ser alumne del «Curs Bàsic de Pastoral» el curs 1974-75. Aleshores era rector de Mercadal: va ésser-ho una colla d'anys. Com altres menorquins també alumnes del Centre, va aprofitar bé la seva

estada a Barcelona. Entre altres coses, per exemple, es va matricular també al «Curs de Pastoral Bíblica», que llavors tot just començava, sota l'impuls i la direcció del Pare Guiu Camps, de Montserrat.

Ara que mossèn Pastor ja no és a la balear menor, quan passem per Mercadal n'experimentarem la recança: no hi farà res que darrerament no hi fos. Sortosament, però, trobarem molts altres menorquins, sempre bons amics, entre ells els qui també han passat pel Centre.

Jordi Gol

Finalment volem deixar el nostre record en aquesta plana del doctor Jordi Gol i Gurina, metge (com es posava a les seves targetes i en tots els seus papers). Com molts dels nostres lectors deuen saber, el doctor Gol ens deixava sobtadament el dia 9 de desembre entre visita i visita: esperava la darrera quan va caure fulminat per una embòlia.

Doncs bé, el Dr. Gol estava lligat al Centre amb vincles múltiples i sòlids.

Ja el primer curs, 1968-69, va participar en una taula rodona sobre l'encíclica «*Humanae Vitae*». Una taula rodona, val a dir-ho, que, a l'època, va fer enraonar qui-sap-lo. Però que va resultar aclaridora per als qui vam assistir-hi. Més endavant va figurar

entre els assistents més habituals a les trobades periòdiques del «Servei d'Estudis Pastorals» (SEP), que tenien lloc, generalment, els dissabtes a la tarda a l'aula de la planta quarta. Concebut, inicialment, com un òrgan d'assessorament del Centre, el SEP va anar evolucionant i independitzant-se i més endavant va vincular-se al Centre d'Estudis Francesc Eiximenis. Tothom entendre que, quan en Gol assistia a les trobades del SEP, teníem el goig de veure'l gesticular, de mans i de cara, d'escoltar la seva veu, expressiva, que pujava i baixava de to i d'intensitat, i de seguir-lo en els seus raonaments, tan justos, humans i gràfics. Per ell el cristianisme era un «missatge joïós» de part d'un Déu sempre amic dels homes, al costat de la nostra vida, de la nostra llibertat.

El mes de desembre de 1978, el Dr. Gol va participar en unes conferències d'Advent organitzades pel Centre a l'església de Sta. Anna, de Barcelona. Va parlar-hi sobre «Nadal, festa de la pobresa».

Ara fa dos anys, l'hivern de 1984, va fer un curs de quatre sessions sobre un tema en el qual tenia la mà trencada: «Acompanyar el malalt i el moribund», i que va tenir un bon acolliment entre el centenar llarg de persones que van seguir-lo. L'estiu anterior havia mantingut una conversa davant un magnetòfon amb

el qui signa aquestes ratlles, que després va aparèixer, transcrita i corregida pel mateix Gol, al número 78 de QUADERNS, dedicat precisament a la «Pastoral dels malalts». No em va costar pas gaire d'arrencar-li les paraules. Vaig anar al seu despatx del carrer de Balmes, i va ser qüestió de deixar-lo dir i recollir, després, al més fidelment possible les seves paraules. Les trobareu, amb el títol «Una conversa amb el Dr. Jordi Gol i Gurina», a les pàgines 41-61.

L'any passat el Dr. Gol no va poder-nos fer el curset al qual s'havia compromès. Es trobava voltant per tot Catalunya, ocupat en una tasca encarregada per la Conselleria de Sanitat de la Generalitat. Això d'«encarregada» és una manera de dir: era ell

l'ànima d'aquell encàrrec. Va excusar-se'ns i ens va prometre de fer el curset «l'any que ve». Però enguany tampoc no ha pogut complir, com era el seu desig. Se n'ha anat a abeurar-se plenament a les aigües de la vida, a contemplar cara a cara el Déu vivent, a fruir de la seva llum i a experimentar la seva llibertat.

A nosaltres ens queda el seu record i el seu testimoni. I la joia de veure quanta gent n'ha parlat i en parla i com arreu es fa menció, amb tota naturalitat, de la seva condició de cristià. Per cert que la qualitat del sentiment i de la pregària de les seves exèquies, a la parròquia de Sant Vicenç de Sarrià va resultar colpidora.

Rufino, Josep Maria, Jordi, a reveure.

Josep M. Totosaus

COLLABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Salvador Bardulet (vicari episcopal de la Zona Sud de Vic: Igualada, Manresa i Calaf), Jaume Botey (professor de l'ICE de la Universitat Autònoma de Bellaterra, l'Hospitalet de Llobregat), Joan Busquets i Prat (de la Delegació Diocesana de Catequesi, Barcelona, i de l'equip sacerdotal de St. Antoni de Pàdua, Sabadell), Joan-Anton Cedó (vicari de St. Pau, Tarragona, i corresponsal de «Quaderns»), Joaquim Cervera (vicari de St. Andreu de Palomar, Barcelona, i corresponsal de «Quaderns»), Josep Claparols (rector de Sta. Teresa, Blanes), Salvador Clarós (president de JOBAC, Barcelona), Sebastià Codina (rector de Vacarisses, Vic, i corresponsal de «Quaderns»), Albert Ferrer (advocat, Barcelona), Miquel Gallart (Director del Butlletí de l'Associació Bíblica de Catalunya i rector de St. Genís de Palafolls, Girona), Joan Gomis (president estatal de Justícia i Pau, Barcelona), Salvador Juncà (enginyer industrial, responsable de formació d'adults de Minyons escoltes i Gules St. Jordi de Catalunya), Salomó Marquès (professor de Pedagogia del Col·legi Universitari i ex-director de Justícia i Pau, Girona), Joan Masip (rector de Benisanet, Tortosa, i corresponsal de «Quaderns»), Antoni Mirabet (membre de la Delegació de Mitjans de Comunicació Social, Urgell, i corresponsal de «Quaderns»), Jaume Montaña (delegat de Mitjans de Comunicació Social, Lleida, i corresponsal de «Quaderns»), Gaspar Mora (professor de Moral de la Facultat de Teologia de Catalunya, Barcelona), Arcadi Oliveres (sots-director del Secretariat estatal de Justícia i Pau, Barcelona), Joaquim Pla (delegat episcopal de Justícia i Pau, Girona, i corresponsal de «Quaderns»), Josep M. Puigjaner (periodista, llicenciat en Filosofia i Lletres, Barcelona), Josep Sánchez Bosch (membre d'ACO, Sant Just Desvern), Josep M. Totosa (secretari del Centre d'Estudis Pastoral, Barcelona), Joan-Enric Vives (delegat episcopal a Justícia i Pau, Barcelona).

QP

QUADERNS DE PASTORAL

Revista del Centre d'Estudis Pastoral, Rivadeneyra, 6, 3r. Telèfon 317 48 58 - 08002 - BARCELONA.

Director: Josep M. Totosa - Consell de redacció: Salvador Bardulet, Joan Batlles, Lluís Bonet, Jaume Duch, Josep M. Fisa, Jesús Huguet, Joaquim Pla, Mateu Terrats i Josep Torrella.

Disseny: Jaume Duch - Impressió: I. G. Santa Eulàlia, Santa Eulàlia de Ronçana - Preu de la subscripció per al 1986: 1.700 ptes. - Dipòsit legal: B 25.506 - 1969 - Amb llicència eclesiàstica, Març 1986.

PUBLICACIONS DEL CEP

CURSOS BÍBLICS

Introducció als llibres històrics de l'Antic Testament (300'— ptes.)

Introducció al missatge dels profetes (300'— ptes.)

Introducció a la pregària dels salms, per *Guil·l Camps* (200'— ptes.)

Pregar amb els salms, per *Hilari Ragner* (250'— ptes.)

Els llibres sapiencials (150'— ptes.)

Introducció a l'evangelí de Marc, per *Lluís Tuñi* (250 ptes.)

Introducció als Fets dels apòstols, per *Joan M. Vernet* (250'— ptes.)

L'Apocalipsi, per *Romuald Vives* (150'— ptes.)

Els evangelis de la infància de Jesús, per *Fermí Oasal* (200'— ptes.)

Jesús en el marc del seu temps, per *Ignasi Ricart* (200 pts.)

QÜESTIONS D'ESGLÉSIA

Pecat, perdó i confessió, per *Jesús Huguet* (200'— ptes.)

Persona i Església (esquemes), per *Josep M. Ballarín* (150'— ptes.)

El consell pastoral, per *Joan Batlles* (200'— ptes.)

Itinerari sacramental, per *Joan Llopis* (200'— ptes.)

Comunitat i ministeris, per *Joan Llopis* (200'— ptes.)

Qüestions actuals sobre l'eucaristia, per *Joan Llopis* (250'— ptes.)

La festa cristiana en un món secular, per *Joan Llopis* (150'— ptes.)

La fe crisitana entre el dubte i la certesa, per *Joan Llopis* (250'— ptes.)

FULLETONS

Debat sobre Pastoral de joventut (150'— p ts.)

Pregar en un món secularitzat, per *Joan Llopis* (150 ptes.)

Aquests, i altres materials, podeu trobar-los al CENTRE D'ESTUDIS PASTORALS, c. Rivadeneyra, 6, 3er., o a la LLIBRERIA CLARET, c. Llúria, 5 - Barcelona.

centre d'estudis pastorals